БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 115 (6550)
ИЮНИИН 12
ПЯТНИЦА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлгэдэ саг үргэлжын анхарал хандуулха

Орон дотороо коммунизм байгуулха талаар советскэ арадай агууехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байгаа мүнөө үедэ бүхы ажалшадые, тэрэ тоодо ургажа ябаа залуу үетэниие коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ, тэдэниие коммунизмын эдэбхитэй байгуулагшад болгохо гээшэ гүрэн түрын шухала хэрэг мүн. Тиимэһээ манай парти болбол залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал оролдолго хандуулна. Энэ зорилгые шиидхэхэ талаар ленинско-сталинска комсомол тон ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунистическэ Союз гээшэ бүхы гүрэнэй ба ажахын байгуулалгада партиин эдэбхитэдэй туһалагшань мүн. Комсомольско организацинууд хадаа социалистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта, илангаяа партийна эхин организацинуудай үгы байһан газарнуудта партийна директивэнүүдые бодото хэрэг дээрэнь эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ зорилготой.

Энэ ушарһаа манай республикыншье партийна организацинууд комсомольско организацинуудай ажал-ябуулгада, залуушуулай дундахи хүдэлмэридэ нилээд ехэ анхарал хандуулна. Партиин олонхи айкомууд комсомольско организацинуудые партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилхэ, залуушуулые политическээр хүмүүжүүлхэ тухай асуудалнуудые пленумүүд болон бюрогой заседанинууд дээрэ хододоо зүбшэн хэлсэнэ.

Комсомолецууд ба залуушуулые хүмүүжүүлхэ, комсомольско организацинуудые партийна организацинуудай зүгһөө улам һайнаар хүтэлбэрилхэ тухай асуудалнуудые энэ жэлэй март, апрель һаранuудта КПСС-эй Баунтын, Түнхэнэй, Зэдын, Иволгын, Кударын ба бусад зарим айкомууд пленумүүд дээрээ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Гэбэшье, комсомолецуудые ба залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэхи үшөө горьтойхон дутагдалнууд мүнөө хүрэтэр усадхагдаагүй байһаар. Предприятинуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй ажал-ябуулгада улам бүри ехэ үүргэ комсомолецуудай болон союзнабэшэ залуушуулай дүүргэдэг боложо байһые, тэдэнэй бүхы ажабайдалые ба ажал хэрэгые зарим партийна организацинууд ёһотойгоор һонирходоггүй байна.

Өөрынгөө комсомольско организациие Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин хэр зэргээр хүтэлбэрилдэг тухай асуудал КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой пленум дээрэ энэ оной апрель һарада зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тус колхозой партийна организаци комсомольско организацияа хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ пленум дээрэ элирүүлэгдээд, энэ талаар бии байһан дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалһан тусгаар тогтоол абтаһан юм. Теэд тус тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар партиин Мухаршэбэрэй айком эмхидхэлэй өөдтэй хүдэлмэри хээгүй. Ушар иимэһээ энэ колхозой комсомольско организациин хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр заһараагүй. Жэшээнь, пленумэй һүүлээр комсомольско организациин суглаан эндэ огто үнгэрэгдөөгүй, комсомолецууд ба залуушуулайнь дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг зангаараа. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудтай тус колхозой партийна организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Ерофеев эбсэдэг, комсомольско организацингаа хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүдые абадаггүй байна.

Гэхэтэй хамта, тус аймагай бусадшье зарим колхозуудай, МТС-үүдэй комсомолецууд ба залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүнөө һулаар ябуулагдана, элидхэл ба лекцинүүд тон үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Комсомолецуудай ба бүхы залуушуулай дунда лекционно пропаганда үргэнөөр ябуулха, политическэ болон естественно-научна темэнүүдээр тэдэнэй дунда лекци, элидхэлнүүдые уншажа байха, манай ороной дотоодын ба уласхоорондын байдалтай тэдэниие хододоо танилсуулха гээшэ нютагуудтахи партийна ба комсомольско организацинуудай шухала зорилго мүн. Теэд, Ториин ба Закаменай аймагуудай залуушуулай дунда лекционно пропаганда муугаар табигданхай. Эндэхи колхозуудай, илангаяа холын фермэнүүдэй, бригадануудай залуушуулай дунда лекци, элидхэлнүүд үсөөн уншагдана.

Комсомолецуудые ба залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ эдэ ба бусад дутагдалнуудтай саашадаа эбсэжэ огто болохогүй. Залуу үетэнэй дундахи хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин идейнэ хэмжээндэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

КПСС-эй XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, партиин айкомууд, партийна эхин организацинууд болбол коммунистическэ ушар ёһо мэдэдэг байхаар, советскэ патриотизмын үзэл сурталаар, политическэ һэрэмжэ ехэтэй байхаар залуу үетэниие саг үргэлжэ хүмүүжүүлхэ, республикынгаа ажахые ба культурые улам саашадань хүгжөөлгэдэ тэдэниие эдэбхитэйгээр хабаадуулха зорилготой.

Союз доторхи хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр һайжаруулхын тулада комсомольско хүтэлбэрилхы кадрнуудай политическэ бэлэдхэлые, мэргэжэл шадабариие саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тэдэнтэй семинарнуудые хирэ хирэ болоод лэ үнгэргэжэ, комсомольско хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абалга эмхидхэжэ байха хэрэгтэй.

Залуушуулай дундахи хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые үргэнөөр хабаадуулжа, мүн энэ талаар лекци, элидхэл, хэблэл, радио, кино, литература, уранһайханай самодеятельность болон идеологическа хүдэлмэриин бусад бүхы формонуудые шадамараар хэрэглэхэ шухала.

Хүдөөгэй залуушуулай дунда лекционно хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ партийна, советскэ болон комсомольско эдэбхитэдэй, мүн советскэ интеллигенциин, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дундаһаа политическэ бэлэдхэл һайнтай, дүй дүршэл ехэтэй хүнүүдые олоор хабаадуулха, политическэ, научно-естественнэ болон бусад темэнүүдээр һони һонин элидхэл, лекцинүүдые зохёожо, комсомольско организацинуудые хангажа байха шухала.

ВЛКСМ-эй аймагуудай комитедүүд, комсомольско организацинууд сүлөөтэй сагаа комсомолецуудай ба залуушуулай культурнаар үнгэргэхэ услови байгуулха, политическэ ба уранһайханай һайн һайн номуудые тэдэнэй дунда үргэнөөр пропагандалха уялгатай.

Комсомолецуудай ба залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлжэ, Коммунистическэ партидаа, Советскэ правительстводаа хизааргүй үнэн сэхээр залуу үетэниие хүмүүжүүлэе.

Василий Колесовой методээр

САМАРКАНД. Солото токарь В. Колесовой дурадхаһан металл зүһэхэ метод городой промышленна предприятинуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

«Красный двигатель» заводой станочнигууд ажалай түрүү аргануудые амжалтатайгаар хэрэглэнэ. Шэнээр зохёогдоһон зүһэлгын түхеэрэлгые эндэ токарьнууд В. Саматоев, А. Осипов гэгшэд түрүүшээр хэрэглэбэ. Нүхэр Осипов металл зүһэлгые түргэдхэн, детальнуудые үйлэдбэрилхэ болзорые хоёр үлүүтэй дахин хороогоо.

МАГНИТОГОРСК. Металлургическа комбинадай механическа цехүүдэй ба мастерскойнуудай станочнигууд В. Колесовой методээр металл зүһэнэ. Токарь Погореленко куйбышевска новаторай методээр металл зүһэжэ, ажалай гайхамшагта амжалта туйлаба. Тэрэ хадаа деталь бүхэндэ нормоороо 6 минута гаргашалхын орондо, оройдоо нэгэ хахад минута гаргашалжа, даалгабаряа 400 процент дүүргэдэг болобо. Токарьнууд Путято, Митель, Сайфулин ба бусад шэнэ геометриин зүһэгшэ түхеэрэлгэ хэрэглэн, машинна сагые 10—15 дахин хорооһоо.

Июниин 9. (ТАСС).

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Һаалишадай мүрысөөн

Сэлэнгын аймагай колхозуудай үүлтэртэ эбэртэ бодо малай фермэнүүдэй һаалишад республикын һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа, һү һаалгаар ехэхэн амжалтануудые туйлана.

Энэ жэлэй табан һарын һү һаалгын дүнгүүдэй ёһоор, үнеэн бүриһөө 1048 литр һү һааһан Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой фермын һаалишад аймаг соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Республикын суута һаалишан Цыбикханда Раднажапова 5 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1300 гаран литр һү һаажа, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлһээр.

Ноёхоной сомоной Маленковой нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын һаалишад аймагай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ. Энэ фермын һаалишад Янжима Лумбунова, Бутыт Ринчинова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1200 гаран литр һү тус бүридөө һаагаа. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 1000 шахуу литр һү һаажа, аймаг соогоо гурбадахи һуури эзэлбэ.

С. Шарапов.

Ехэ һү һаахын түлөө

Прибайкальска аймагай малшад ниитынгээ малай ашаг шэмэ үгэлгые улам дээшэлүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлмэрилнэ. Мүнөө аймагай олохон колхозууд энэ талаар һайн амжалтануудые туйлаа. Жэшээлхэдэ, «Заветы Ильича» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Баев) һү һаалгын талаар республика соогоо хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Июниин нэгэнэй байдалаар энэ колхозой һаалишад нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 327 литр һү һааһан байха юм.

Колхозой һаалишад туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй, үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха, гүрэндэ һү тушааха даалгабаряа болзорһоонь урид, июниин 15 болотор дүүргэхэ гэһэн нэмэлтэ уялгануудые абаба.

Г. Ильин.

Һурагшад лагерьта амарна

Хэжэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой оршондохи үзэсхэлэн һайхан газарта пионерскэ лагерь нээгдэбэ. Энэ лагерьта мүнөө 43 эрхим һурагшад амаржа байна. Тэдэнэр элдэб наада зугаа, туристска аяншалга эмхидхэжэ, амаралтаяа хүхюун сэпгэлэнгээр үнгэргэхэ юм.

Лагериин хоёрдохи сезондо үшөө 25 һурагшад амарха байна.

Ц.-Д. Базарсадуев.

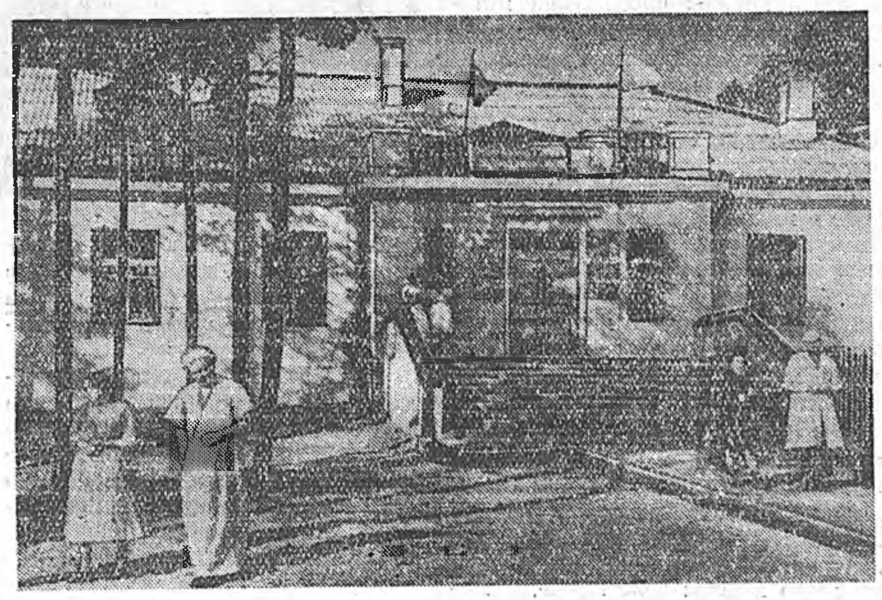

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Механизированнэ шэлэй заводой шэнэ больница.
М. Миневэй фото.

Театрын коллективүүд гастрольдо гараханъ

Гүрэнэй Бурят-Монголой оперо ба баледэй театрын коллектив июниин 15-һаа гастролёор Томск город ошохонь.

Манай театрын артистнар тус городто нэгэ һара соо байха зуураа, 20 гаран зүжэгүүдые ажалшадта харуулха байна. Тэрэ тоодо Ряузовай «Саянай хормойдо», Дзержинскиин «Номгон Дон», Мейтусэй «Залуу гварди», Чайковскиин «Хун шубуута нуур», «Евгений Онегин» ба бусад зүжэгүүд бии.

***

Зунай гастролиин үедэ гүрэнэй ород драмын театрын коллектив республикын городуудта, аймагай Культурын байшангуудта, колхозой клубуудта, полевой стануудта ябажа, зүжэг наада харуулха юм. Гастролиин үедэ тус коллектив хоёр группа боложо, тус тустаа нэгэ хэды аймагуудаар зүжэг наада табиха байна.

Театрын нэгэ группань К. Мюфкын «Завтра будет нашим», О. Бальзагай «Мачеха», В. Гусевай «Слава» гэһэн зүжэгүүдые табиха программатайгаар Бичурын аймаг гараба. Хоёрдохи группань Кабанскын аймаг гараха юм. Энэ группын программада О. Василевай «Земной рай» ба А. Симуковай «Девицы-красавицы» гэжэ зүжэгүүд бии.

Һара хахадай туршада гастрольдо ябаха зуураа, театрын коллектив Кяхта, Городок город, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн, Зэдын, Кяхтын, Закаменай ба бусад аймагуудай ажалшадта зүжэг наада харуулха байна.

***

Гүрэнэй бурят драмын театрын артистнар гастрольдо Усть-Ордын ба Агын национальна округүүдта гараханъ. Усть-Орда ошохо группын программада «Бүлын нэрэ хүндэ», «Хоёр ноёдой зарсанар» гэжэ зүжэгүүд ороно. Энэ зүжэгүүдэй гол рольнуудые БМАССР-эй габьяата артистнар нүхэд Степанова, Дондоков, Лосев, Миронов ба бусад гүйсэдхэхэ юм.

Ага ошохо артистнарынь тусгаар концертнэ программа бэлдэһэн байха юм. Тэрээндэнь А. П. Чеховэй нэгэ акттай пьесэнүүд, С. Михалковой баснинууд, ород ба бурят арадай дуунууд, хатар танцанууд оролсоно.

Ээлжээтэ семинар

Прибайкальска аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй таһаг культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар һара бүхэндэ үнгэргэдэг юм.

Һаяхан ээлжээтэ семинар боложо дүүрэбэ.

Суглаашад «Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай зорилгонууд, «Элидхэлшэд ба лекторнүүдэй хэлэнэй культура тухай», «Библиотекын хүдэлмэриие яажа һайжаруулхаб» гэхэ мэтын темэнүүдээр лекцинүүдые шагнаһан байна.

Семинарай удаа «Булад яажа хатуужааб» гэһэн кинокартиные тэдэнэр хараад, зүбшэн хэлсэһэн байна.

Барилгын темпые хурдадхаха

Сэлэнгын аймагай колхозуудта малай байрануудые барилгада бэлэдхэхэ ба барилгын материал бэлэдхэхэ тухай бодото хэмжээ ябуулганууд баталагдаһан байгаа. Колхоз бүхэндэ барилгын материал бэлэдхэлэй түсэб ба барилгын график зохёогдоо. Тус графигай ёһоор аймагай колхозууд малай байрануудые барилгаяа июниин 1 болотор 50 процент дүүргэхэ, барилгын материал бэлэдхэлгэ ба шэрэлгые дүүргэхэ, мүн аймаг дотор 300-һаа үсөөн бэшэ барилгашад хүдэлмэрилжэ, 18 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ ба колхозно пилорамануудта 2300 кубометр модо хюрөөдэхэ, 125 мянган хирпиисэ бэлэдхэхэ зэргэтэй байгаа.

Гэбэшье, аймагай колхозуудта мүнөө болотор өөдтэй юумэн хэгдээгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Аймагай бүхы 14 колхозуудай оройдоо 2—3 колхозуудтань барилгын хүдэлмэри иигэн тиигэн ябуулагдана нэрэтэй. Тиихэдэ «Коммунизм», Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта мүнөө болотороо барилгын бригаданууд эмхидхэгдээгүй байха юм. Колхозууд оройдоо 10 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байна. Барилгын материал хюрөөдэгдэжэ ба хирпиисэ сохигдожо үшөө эхилэгдээгүй байһаар.

Теэд аймагай бүхы колхозууд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз шэнгеэр барилгын хүдэлмэриие эмхидхэжэ шадаха яһала арга боломжотой байгаа. Тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ванкеев, партийна организациин секретарь нүхэр Гончиков, барилгын бригадын бригадир нүхэр Тапхаров гэгшэд барилгын хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар бэлэдхэжэ, барилгын модо бэлэдхэхэ түсэбөө 100 процент дүүргэһэн, бэлэдхэһэн модоёо барилга хэхэ газарнуудта шэрэһэн байха юм. Тиин 500 хониной байха байрануудые барижа эхилээд түргэнөөр ябуулжа байна. Эдэ байрануудаа малай үбэлжэлгын эхилхэһээ урид ашаглалгада оруулхаар хараална. Гадна, 250 шубуунай байха байрые барижа дүүргэхэ ойротоо.

Дээрэ хэлэгдэһэн 6 байрануудые барижа дүүргэхэдээ колхоз эндээ хонидой томодхогдоһон 2 фермэ эмхидхэхэ юм. Эдэ байранууд хожомоо механизацилагдаха ба электрификацилагдаха байна. Мүн эдэ томодхогдоһон фермэнүүдтэ улаан булангууд түхеэрэгдэхэ, банинууд баригдаха, радио ба телефон оруулагдаха юм. Малажалай байрануудые барилга дээрэ хамһабариин хүдэлмэришэдһөө гадна, 16 хүнэй составтай барилгын 3 бригада хүдэлмэрилнэ.

Тэрэшэлэн Калининай нэрэмжэтэ колхоздо барилгын хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Эндэ үхэрэй байра, колхозой конторын байшан баригдажа эхилээ. 9 хүнэй составтай барилгын бригада хүдэлмэрилнэ.

Гэхэ зуура, «Коммунизм», Сталинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Балданов, Сонголов, Аверин гэгшэд түрүү колхозуудай жэшээгээр барилгын хүдэлмэри эмхидхэхын түлөө оролдоногүй. Малай байрануудые бариха түсэбые жэлһээ жэлдэ дүүргэхэгүй гээшэ малай тоо толгойе олошоруулгада ба ашаг үгэлгыень дээшэлүүлгэдэ тон муугаар нүлөөлдэг байһаниень тэдэнэр мэдэнэгүй бэшэ. Байра муутай дээрэһээ мал муугаар үбэлжэдэг, гээлтэ хоролтодо ородог гэжэ хэн мэдэхэгүйб? Имагтал ниитынгээ адуу малда анхаралаа хандуулдаггүй, малай хоролто гээлтэдэ ороходо һанаа амар һуудаг хүтэлбэрилэгшэд энээниие тэсэжэ байна бшуу.

Мүнөө июниин 5-һаа хойшо республикын колхозуудта барилгын һара соносхогдоһоор хэдэн үдэр үнгэрбэ. Малай ба бусад байрануудые барилгада бии байһан дутуу дундануудаа дары усадхажа, энэ һарын турша соо барилгын түсэбые дүүргэлгэдэ шиидхэхы хубилалта хэхэ гээшэ барилгын бригада бүхэнэй шухалын шухала зорилго болоно.

М. Михайлов.

Элбэг, һайн тэжээл бэлэдхэхын түлөө

Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой гэшүүд энэ жэлдэ сабшалан һайжаруулгын ехэхэн хүдэлмэринүүдые хэжэ, саашадаа үбһэ ногооной баян ургаса хуряалгын үндэһэ һуури табиха гэжэ шиидэһэн байха юм. Тиин мүнөө 22 километр утатай уһалалгын канава татагдаад, 550 гектар сабшалан, 480 гектар таряалан, 20 гектар овощной культуранuудай талмай ба 400 гектар бэлшээриин газар уһалагдажа эхилээ. Тиихэдэ мүн лэ энэ жэлдэ 400 гектар намагтай газар хатаагдажа, тракторна сенокосилкын ябамаар сабшалан болгогдобо. Энэ газарые сабшалан болгохо гэжэ нютагай хүн зон үни удаан сагһаа хойшо шэбшэдэг байһан юм. Теэд арад зоной хүсэл бодол имагтал советскэ засагай үедэ мүнөө сагай эрхим техникын хүсөөр бэелүүлэгдэжэ байна.

Колхозойнгоо сабшалангай газарые һайжаруулалсахын тулада луговод нүхэр Цыденов эрхимээр ажаллана. Мүн эндэ сабшалангай мелиоративна хүдэлмэри хэлсэжэ байгаа Ново-Брянска МТС-эй механизаторнууд оролдосотойгоор ажаллажа, үдэрэйнгөө даалгабариие 300—400 процент дүүргэнэ.

Тиихэдэ тус колхоз ниитынгээ малые гансашье бүдүүн тэжээлээр хангаха зорилго урдаа табяа бэшэ, мүн шэмэтэ тэжээл элбэг ехээр хуряаха гэжэ шиидэһэн байна. Тиин колхоз энэ жэлдэ нёдондоной хидоо орходоо 90 процент үлүүгээр тэжээлэй культуранuудые тариба.

Колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Аяндуев сабшалан һайжаруулхын шухала хүдэлмэриие муу бэшээр хүтэлбэрилжэ байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

К. Демидов, Ново-Брянска МТС-эй главна агроном.

Зүблөөн болобо

Июниин 8-най ба 9-нэй үдэрнүүдтэ Улан-Удэдэ аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй ба МТС-үүдэй директорнүүдэй зүблөөн боложо үнгэрбэ. Энэ зүблөөн дээрэ «Тэжээлэй бата бэхи база байгуулха зорилгонууд тухай» КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровскиин, мүн «Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр А. Г. Таранешкын элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

Зүбшэһэн асуудалнуудаар Мухаршэбэрэй, Курумканай, Хэжэнгын, Иволгын аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Шадаров, Батуев, Холбоев, Ткачев гэгшэд мүн Түнхэнэй, Кяхтын, Бичурын МТС-үүдэй директорнууд нүхэд Усов, Далбаев, Нетесов болон бусад үгэ хэлэжэ, дурсагдаһан асуудалнуудаар бии байгаа ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлһэн ба саашанхи зорилгонууд тухай һанамжануудаа оруулһан байна.

Тобшо һонинууд

Шонын 14 гүлгэ бариба. Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной ангуушан Г. Раднаев һаяхан шонын 14 гүлгэдые бариба. Энээнэйнгээ түлөө нүхэр Раднаев 3 мянган түхэригэй шан абаа.

Колхозой центр ногооруулагдаба. Кяхтын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд колхозойнгоо центрые ногооруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэбэ. Эндэхи гэрнүүдэй дэргэдэ 70 гаран һөөг ури-жэмэстэ ба набшаһата модод һуулгагдаһан байна.

Пионерскэ лагерь нээгдэхэнь. Мухаршэбэрэй аймагай Калиновка тосхоной дэргэдэ пионерскэ лагерь нээгдэхэнь. Тэндэ хамта дээрээ 60 һурагшад амарха юм.

«Артек» ошожо амархань. Хэжэнгын дунда һургуулиин 7-дохи «Б» классай эрхим һурагша Д. Махатова «Артек» гэжэ Бүхэсоюзна пионерскэ лагерьта ошожо амарха болобо.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнуудай һуралсалай зарим дүнгүүд

Партийна гэгээрэлэй системэдэхи һуралсалай жэлэй дүнгүүд аймагаймнай партийна организацида гаргагдажа дүүрэбэ. Аймаг дотор эмхидхэгдэһэн 51 кружогой ба политһургуулиин 50-ниинь һуралсалайнгаа программые дүүргэжэ, дүн гаргалгын занятинуудые үнгэргөө.

Тэдэ занятинууд юу харуулааб гэхэдэ, энэ жэлдэ партийна организацинууд коммунистнуудай политическэ һуралсалда хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ анхарал хандуулдаг болоо. Олонхи занятинууд идейнэ талаараа һайнаар үнгэргэгдөө. Түүхэтэ XIX съездын шиидхэбэринүүдые ба материалнуудые олонхи коммунистнууд, комсомолецууд гүнзэгыгөөр шудалһан байна. Энээниие дүн гаргалгын занятинууд эли тодоор харуулаа. Жэшээнь, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин партийна организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн кружогто (пропагандистнь нүхэр А. Даненберг) 17 хүн һуралсажа гараа. Тэдэнэр бултадаа үзэһэн материалаа һайнаар шудалаа. Тус управлениин бухгалтер коммунист Г. Бухаев, үрһэ шалгаха лабораториин хүдэлмэрилэн нүхэр Ф. Ремизова, зоотехник Н. Бернадский ба бусад дүн гаргалгын занятинуудта тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эндэ табигдаһан асуудалнуудта тодо һайн харюунуудые үгэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн Сувын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин дэргэдэхи партиин түүхые шудалха кружок һуралсалайнгаа жэлые амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ кружогто һуралсаһан коммунистнууд Козулина, Стельмашенко, комсомолканууд Котелникова, Татаринцева ба бусад үзэһэн материалнуудаа һайнаар шудалһанаа дүн гаргалтын заняти дээрэ харуулаа.

Аймагай партийна үдэшын һургуули һуралсалай энэ жэлдэ манда эмхидхэгдэжэ, партийно-советскэ эдэбхитэдэй дундаһаа 25 хүн һуралсаһан байна. Һаяхан энэ һургуулида хоёр предмедээр: партиин түүхээр ба политическэ картаар экзамен боложо, эндэ һуралсаһан нүхэд бултадаа экзаменаа һайнаар бариба.

Эдэ зарим тэды амжалтануудаараа манай партийна эхин организацинуудай һанаагаа амархагүй байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, коммунистнуудай политическэ һуралсалые эмхидхэхэ хэрэгтэ зарим парторганизацинуудта үшөөл горьтойхон дутагдалнууд бии байгаа. Баргажанай сомоной Сталинай, Кировэй нэрэмжэтэ, Улюнай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд коммунистнуудай политическэ һуралсалые муугаар хинан шалгадаг байгаа. Имагтал энэ ушарһаа Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн кружок программна материалаа үзэжэ дүүргээгүй. Тус кружогой пропагандист Касырский занятинуудтаа муугаар бэлэдхэдэг, өөрынгөө политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхын түлөө оролдодоггүй байба.

Тиихэдэ һуралсалай үнгэрһэн жэлдэ манай аймагай 100 шахуу коммунистнууд марксизм-ленинизмын теориие бэеэ даагаад шудалаа. Теэд, тэдэнэй һуралсалай хойноһоо саг үргэлжын хиналтын табигдаагүй байһан ушарһаа аяар 10 гаран коммунистнууд өөһэдынгөө һуралсалай түсэб дүүргээгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа һуралсалай шэнэ жэлдэ дахин дабтахагүйн тулада мүнөө партиин айком хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абажа байна. Һуралсалай жэлэй дүнгүүд партиин айкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай шиидхэбэри абтаа. Һуралсалай жэлэй дүнгүүд тухай ба партийна гэгээрэлэй шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ тухай асуудал Усть-Баргажанай загаһанай комбинадай, мүн эндэхи территориальна партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалые партийна эхин организаци бүхэнэй суглаан дээрэ табигдаха юм.

Һуралсалай ерэхэ жэлдэ олонхи коммунистнуудаа һуралсалай эмхидхэмэл формонуудта: кружогуудта, семинарнуудта, политһургуулинуудта хабаадуулха байнабди.

Партийна гэгээрэлэй системэдэхи һуралсалай шэнэ жэлдэ эрхим һайнаар бэлэдхэхэ, мүнөө зунай үедэ пропагандистска кадрнуудайнгаа мэргэжэл шадабариие болон политическэ бэлэдхэлые дам саашадань дээшэлүүлхэ гэһэн тон шухала зорилго мүнөө манай аймагай партийна эхин организацинуудай үмэнэ табигдана.

Х. Санжиев, КПСС-эй Баргажанай айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо.

ҺУУЛШЫН ЗАНЯТИ

Уһан замай Селенгинскэ техническэ участогай партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Винниченко) коммунистнуудай политическэ һуралсалда, занятинуудай идейнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг байгаа.

Тэрээнэй ашаар партиин түүхые шудалха кружогой (пропагандистнь нүхэр Хамзин) һурагшад һуралсалайнгаа программые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Тус кружогто хабаадаһан 11 һурагшадай 9-ниинь партиин XIX съездын материалнуудые ба шиидхэбэринүүдые тон һайнаар шудалжа, политическэ бэлэдхэлээ нилээд дээшэлүүлһэнээ дүн гаргалгын һүүлшын заняти дээрэ харуулба. Һурагшад нүхэд Бадмацыренов Санкиров, Ельцева, Антонов ба бусад дүн гаргалгын заняти дээрэ табигдаһан асуудалнуудта тодорхой харюунуудые үгэһэн байна.

К. Коновалов.

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай консервын заводой коллектив хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус заводой жестянно-баночна цехын эрхим стахановка Вера Бушина үдэр бүриингөө даалгабариие 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг юм. Нүхэр Бушина «тестер» гэжэ станогоор банкануудые үйлэдбэрилэн гаргажа байна.

М. Минеевэй фото.

Загаһашадай амжалта

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд загаһа барилгаар 5 һарынгаа түсэбые 140 процент дүүргээ һэн. Мүнөө хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 15 хүрэтэр дүүргэхын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байна.

Энэ колхозой загаһашад Байкалһаа гадна нютагтахи нуурнууд ба голнуудаар загаһа губшажа, түсэбөө эрхэбэшэ дүүргэхын түлөө оролдоно.

Загаһа барилга дээрэ илангаяа нүхэр Моссоровой бригадын гэшүүд, мүн Патинай, Бологутовай, Хунхеновэй звенонууд түрүүлжэ ябана.

А. Бусурманов.

Мэргэжэл ехэтэй котельщик

Батор Васильевич Алексеев Улан-Удын судна заһабарилгын заводто табан жэлэй саада тээ ерэжэ ажалда ороһон юм.

Энэ табан жэл соогоо нүхэр Алексеев дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй туһаламжаар пароходуудай котёлнуудые заһабарилха мэргэжэл шудалаад, Сэлэнгын пароходствын коллективэй дунда эрхим котельщик гэһэн суутай болоо.

Нүхэр Алексеев мэргэжэлээ бүри дээшэлүүлхын түлөө эндэ эмхидхэгдэһэн тусгаар һургуули дүүргэһэн байна. Мүнөө энэ нүхэр котёлнуудые заһабарилхадаа гансал инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй табижа үгэһэн чертёжнуудаар ажаллажа, тэдэниие эрхим шанартайгаар заһабарилна.

Л. Бондаренко.

Научна сессиин дүнгүүд тухай

В. А. КРОТОВ, СССР-эй АН-эй Зүүн-Сибириин филиалай Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо, экономическа наукануудай кандидат

Нүхэр Г. М. Маленков партиин XIX съездэ хэһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соогоо дотоодын политикын талаар партиин зорилгонууд тушаа хэлэхэ зуураа, советскэ наукые хүгжөөхэ зорилгонууд тухай хэлэһэн байна.

Советскэ эрдэмтэдэй урда табигдаһан энэ ехэ ба харюусалгатай зорилгонуудтай дашарамдуулан, манай наукын зарим шэглэлнүүдтэ бии байһан гээгдэлые усадхаха, научна хүдэлмэридэхи ехэ дутагдалнууд ба идеологическа алдуунуудтай эрид шууд тэмсэхэ ябадалда мүнөө онсо анхаралаа хандуулха шухала.

И. В. Сталинай «Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд», «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн сэсэн мэргэн зохёолнууд советскэ наукые хүсэтэ идейно-теоретическэ зэбсэгээр зэбсэглээ, арад зоной аша туһада тэрэниие творческоор хүгжөөхэ үргэн перспективэнүүдые нээгээ.

Бурят-Монголой республикын тогтоһонһоо хойшо 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн-Сибириин филиалай, СССР-эй Наукануудай академиин Бурят-Монголой комплексно экспедициин ба Бурят-Монголой культурын научно-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэдэй Соведэй һаяхан боложо үнгэрһэн нэгэдэмэл научна сесси хадаа Бурят-Монголой республикын экономико ба культурые хүгжөөлгэдэхи угаа ехэ амжалтануудай элитэ гэршэ мүн болоно.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илалта, ленинско-сталинска национальна политикые сэхэ шууд бэелүүлгэ, Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын сэсэн мэргэн ударидалга, агуухэ ород арадай аха дүүгэй туһаламжа хадаа гээгдэнги хизаар байһан Бурят-Монголые хүгжэнги промышленностьтай, социалистическэ томо хүдөө ажахытай, түрүү культуратай автономно советскэ социалистическэ республика болгон хубилгаа.

Научна сесси дээрэ партиин обкомой секретарь нүхэр Хахаловай хэһэн элидхэл соо, пленарна болон секционно заседанинууд дээрэ шагнагдаһан элидхэлнүүд соо республикын экономическа ба культурна хүгжэлтын талаар түйлаһан түйлалтануудай согсологдохотой хамта, Бурят-Монголой АССР-эй байгаалиин ресурснуудые, улад зониие, ажахы ба культурые шэнжэлэлгээр түйлагдаһан нилээд ехэ амжалтанууд эли тодоор харуулагдаһан байна.

Дээрэ дурсагдаһан научна сессидэ Иркутска гүрэнэй университедэй ба Улан-Удэ городой дээдэ һургуулинуудай научна хүдэлмэрилэгшэдэй, нютагай мэргэжэлтэд ба үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй, республикын партийна, советскэ болон ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэй хабаадаһан ябадал хадаа наукын ба үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо улам ургажа байгаа холбоогой бодото гэршэ, Бурят-Монголой экономическа, культурна ургалтын проблемые научнаар шудалалгада эрдэмтэд ба практическа хүдэлмэрилэгшэдэй анхаралаа улам ехээр хандуулжа байһанай гэршэ болоно.

Сессиин хүдэлмэридэ 600 шахуу хүн хабаадалсаа. Сесси дээрэ 40 элидхэл шагнагдаһан ба тэдэнэй 17-ень нютагай научна хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хэһэн байна; секцинүүдтэ хэһэн элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ 50 шахуу хүн хабаадалсаа.

Научна сессиин хүдэлмэридэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалга ба элидхэлнүүд болон зүбшэн хэлсэлгэнүүд соо хэлэгдэһэн олон асуудалнууд республикын ажабайдалда шухала событи болоһон энэ хэмжээ-ябуулгын ехээр һонирхогдожо байһые харуулна.

Бурят-Монголой түргэнөөр ургажа байгаа үйлэдбэриин хүсэнүүдэй ба культурын эрилтэнүүдһээ байгаалиин ресурснуудые, экономико, түүхэ ба хэлые шэнжэлэлгээр научна хүдэлмэриин нилээд гээгдэжэ ябаһаниие сесси дээрэ дэлгэрһэн шүүмжэлэл элирүүлээ.

Бурят-Монголой республикадахи проблемэнүүдээр научна хүдэлмэри ябуулха үүргэтэй байһан СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн-Сибириин филиалай, СССР-эй Наукануудай академиин Бурят-Монголой комплексно экспедициин, Бурят-Монголой культурын научно-шэнжэлэлгын институдай ба научна бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи горьтойхон дутагдалнууд нэгэдэмэл научна сесси дээрэ үгэ хэлэгшэдээр шүүмжэлэгдэһэн байха юм.

Эдэ научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба бүхы научна хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго юуб гэхэдэ, шүүмжэлэлһээ өөһэдтөө зүб тобшололнуудые хэхэ, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриие һайжаруулха ба шангадхаха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгын үндэһэ һуури дээрэ бүхы секцинүүдтэ дэлгэрэнгы шиидхэбэринүүд абтаа. Бурят-Монголой үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ шухалын шухала удхашанартай республикын байгаалиин ресурснуудые, экономико ба культурые шудалалгаар түрүүшын ээлжээндэ хэгдэхэ ёһотой научна шэнжэлэлгэнүүдэй шэглэл болон формонууд тэрээн соо хараалагдаһан байна.

Геологиин ба минеральна ресурснуудай талаар, ойн баялигай, уһанай ресурснуудай болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин байгаалиин условинуудай, илангаяа хүрьһэнэй ба тэжээлэй ресурснуудай талаар научна хүдэлмэринүүдэй ехэ гээгдэл тухай, эдэ асуудалнуудай хүсэд шэнжэлэгдээгүй байһан тухай нүхэд Хахалов ба Разумовай элидхэлнүүд соо тэмдэглэгдээ.

СССР-эй правительствын заабаряар, Наукануудай академиин хэдэ хэдэн организацинуудай, дээдэ һургуулинуудай болон тус тус научна институдуудай хабаадалгатайгаар эмхидхэгдэһэн СССР-эй Наукануудай академиин Бурят-Монголой комплексно экспедици хадаа Бурят-Монголой экономическа хүгжэлтын проблемэнүүдые шэнжэлэлгэдэ бии байһан энэ дутагдалые хүсэлдүүлхэ зорилготой.

Республикын ажалай ресурснуудые ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые шэнжэлэлгээр научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй гол шухала проблемэнүүд Бурят-Монголой комплексно экспедициин начальник, профессор И. М. Разумовай элидхэл соо харуулагдаа. Эдэ асуудалнуудые эрдэмтэд түрүүшын ээлжээндэ шудалха байна. Бурят-Монголой АССР-эй үйлэдбэриин хүсэнүүдые комплекснээр шэнжэлхэ талаар хэгдэжэ байһан научна хүдэлмэринүүдэй үрэ дүнгүүдынь хадаа республикын арадай ажахын гол һалбаринуудые перспективнээр хүгжөөлгын схемэнүүдые зохёолго болохо юм.

Эдэ хүдэлмэринүүдтэ СССР-эй АН-эй Зүүн-Сибириин филиал, Иркутска гүрэнэй университет, мүн Бурят-Монголой научна эмхи зургаанууд ба дээдэ һургуулинууд хабаадалсаха байна.

Эдэ хүдэлмэриин дүнгүүд, тухайлхада, 2—3 жэл болоод, Бурят-Монголой АССР-эй үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлэлгээр Улан-Удэ городто үнгэргэгдэхэ 2-дохи конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой.

Нэгэдэмэл научна сессиин хүдэлмэриин дүн тон һайн байгаа. Тэрэ болбол һанал бодолнуудые сүлөөтэйгөөр андалдаһанай эсэстэ республика дотор ябуулагдаха научна хүдэлмэриин гол шэглэлые тодорхойлхо арга олгоо.

Энергетикын ба химиин секци гидротехническэ ресурснуудые шэнжэлэлгэдэ, шулуу нүүрһэ ашаглалгада, мүн минеральна уһатай газарнуудые ба гашуун-дабһатай нуурнуудые шэнжэлэлгэдэ өөрынгөө хүдэлмэриин гол анхаралые хандуулаа. Республикын арадай ажахые хүгжөөлгэдэ гидроэнергетическэ ресурснуудые ба шулуу нүүрһэ ашаглалгын шухала удхашанартай байһаниие секци өөрынгөө шиидхэбэри соо тэмдэглэһэн, энергетикын проблемэнүүдээр шэнжэлэлгын шэглэлые хараалһан байна. Курортно-бальнеологическа барилгые хүгжөөлгын база болохо минеральна уһатай газарнуудай ехэ удхашанартай байһаниие секци тэрэшэлэн тэмдэглээ.

Экономическа секци хадаа транспортын, ой модоной промышленностиин, загаһанай ажахын ба агнууриин олзобориин асуудалнуудаар, мүн тэрэшэлэн Байгал шадарай районуудые комплекснээр хүгжөөхэ тухай хамта долоон элидхэл зүбшэн хэлсээ. Тус секци мүн ажалай балансын асуудалнуудые ба республикын арадай ажахыдахи ажал ехэтэй процессуудые механизацилха хэмжээ-ябуулгануудые шэнжэлэлгын ехэ удхашанартай байһые тэмдэглэһэн байха юм.

Республикын хүдөө ажахын асуудалнуудаар хоёр секци хүдэлмэрилөө. Хүдөө ажахын байгаалиин условиие шэнжэлэлгэтэй холбоотой хүдэлмэринүүдые, илангаяа хүрьһэ шэнжэлэлгые, малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулгые, мүн тэрэшэлэн республикын ажахын гол һалбари болохо малажалай ашаг үгэлгые дээшэлүүлхэ замуудые шэнжэлэлгые бүхы хэмжээгээр түргэдхэхэ шухала байһан тухай энэ хоёр секци хүдөө ажахын талаар Бурят-Монголдо хүдэлмэрилжэ байгаа научна-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай анхаралые хандуулаа. Тэрэшэлэн ногоо тарилгата севооборотнуудые ашаглалгын асуудалнуудта ба шэнисэ болон хара таряа Бурят-Монголдо тарилгын талаар Онохойско селекционно станциин хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна.

Түүхын, хэлэ ба литературын секцинүүдэй хүдэлмэри нилээд эдэбхитэйгээр үнгэрөө. Түүхын секцидэ шагнагдаһан элидхэлнүүд Бурят-Монголой АССР-эй байгуулагдаһан тухай, бурят ба ород арадуудай ахадүүгэй хани барисаан тухай асуудалнуудые, бурядай историографиин асуудалнуудые шэнжэлэлгэдэ үнэтэ оруулалта болоо. Бурят-Монголой түүхые шэнжэлхэ научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй гол лининүүд секци дээрэ хараалагдаһан байна.

Хэлэ ба литературын секци хэлэ, литература ба искусствын талаар научна хүдэлмэринүүдэй дутуунууд болон зорилгонуудта анхаралаа хандуулһан, шиидхэгдээгүй хэдэ хэдэн проблемэнүүдэй бии байһан тухай зааһан байха юм. Бурят-монгол хэлэнэй грамматикын, словарьнуудые зохёолгын, терминологиин ба оршуулгын асуудалнуудые, ород ба бурят-монгол фольклорой, арадай хүгжэмэй творчествын асуудалнуудые научна ёһоор шэнжэлхэ шухала байһан тухай тус секци тэмдэглээ.

Секцинүүдэй шиидхэбэринүүд научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриие БМАССР-эй арадай ажахын ба культурын эгээн шухала проблемэнүүдэй һаба руу шэглүүлгэдэ туһалха шухала документнүүд болохо байна. Бүхы секцинүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар, пленарна заседани дээрэ шагнагдаһан элидхэлнүүдээр сесси тогтоолнуудые баталан абаа. Эдэ тогтоолнуудынь Бурят-Монголой үйлэдбэриин хүсэнүүдые ба культурые хүгжөөлгын проблемэнүүдээр хүдэлмэрилжэ байһан научна бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэриин программа болохо зэргэтэй.

Нэгэдэмэл научна сессиин хүдэлмэринүүдэй эсэстэ ямар гол тобшололнуудые хэхэ аргатай байнабибди?

Бурят-Монголой байгаалиин угаа ехэ ба үнэтэ баялигууд бүхы талаһаа, таһалгаряагүйгөөр ба хойшолуулашагүйгөөр шэнжэлэгдэжэ, республикын ажахыда хэрэглэгдэхэ, тиигэжэ союзна удхашанартай хүсэтэ энергопромышленна комплекс Зүүн-Сибирьтэ түргэнөөр байгуулагдаха юм.

Республикын территориин байгаалиин ресурснуудай угаа ехэ байбашье, багаар шэнжэлэгдэһэн, нютагай научна кадрнуудай үсөөн байһан ябадал Бурят-Монголой үйлэдбэриин хүсэнүүдые, культурые шэнжэлхэ научна шэнжэлэлгэнүүдтэ СССР-эй Наукануудай академиин, Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын Наукануудай академиин, тус тус научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай ба дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэдэй ехэ коллективые элсүүлхые эринэ. Энээнтэй дашарамдан, республикын территори дээрэ бүхы централна болон нютагай научна эмхи зургаануудай хэжэ байһан научна шэнжэлэлгэнүүдые зүбөөр түсэблэхэ ба тэдэнэй хоорондо холбоотойгоор хүдэлмэрилхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Энэ зорилгоор Улан-Удэдэ жэл бүри зүблөө үнгэргэжэ, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин дүнгүүдые гаргаха ба удаадахи жэл соо хэгдэхэ хүдэлмэриин түсэбүүд болон программануудые зүбшэн хэлсэхэ шухала.

Научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин амжалта энэ хүдэлмэридэ нютагай эрдэмтэд ба мэргэжэлтэдэй, централна научна эмхи зургаануудай эдэбхитэйгээр хабаадаһанһаа дулдыдаха байна. Тиимэһээ научна экспедициин комплексно отрядуудай хүдэлмэридэ нютагай кадрнуудые, тэрэ тоодо Улан-Удын дээдэ һургуулинуудай студентнэрые олоор хабаадуулха хэрэгтэй. Экспедици хадаа хүдэлмэреэ гансал шэнжэлэлгээр хизаарлахагүй, нютагай хүдэлмэрилэгшэдһөө, илангаяа залуушуулһаа научна кадрнуудые бэлэдхэлгэтэй тааралдуулан хүдэлмэреэ ябуулха зэргэтэй. Аспирантурада абалгые, илангаяа техническэ, геолого-минералогическа, химическэ, экономическа, хүдөө ажахын наукануудаар аспирантурада абалгые үргэдхэхэ шухала. Мүн аспирантурада заочноор һуралсалга үргэнөөр эмхидхэжэ, кандидатска шалгалта барихаяа гү, али диссертаци дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдтэ хэрэгтэй туһаламжа ба консультаци үгэхэ хэрэгтэй.

Республика дотор бии байһан научна эмхи зургаанууд научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй далайса ба темпые хангажа шадахагүй байна. Тиимэһээ СССР-эй Наукануудай академиин системын научна стационарна эмхи зургаануудые, тэрэшэлэн элдэб ведомствонуудай һалбариин институдуудые БМАССР-тэ эмхидхэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые энэ гэһээр хэжэ эхилхэ хэрэгтэй.

Нэгэдэмэл научна сесси дээрэ хэлэгдэһэн элидхэлнүүд научна ехэ һонирхолтой байна, тиимэһээ хэблэлдэ тунхаглагдаха ёһотой.

Учебнигүүд тухай зүблөөн болобо

Бурят-Монголой номой хэблэлэй, республиканска типографиин ба Полиграфиздадай управлениин партийна эхин организацинуудай нэгэдэмэл суглаан һаяхан болобо.

Номой хэблэлэй учебнэ литературын секторые даагша нүхэр Д. М. Мижидон 1953—1954 оной һуралсалай жэлдэ хэрэглэгдэхэ учебнигүүдэй ямараар хэблэгдэжэ байһан тухай суглаанда хабаадагшадта мэдээсэбэ. Номой хэблэл (директорынь нүхэр Дугаров Д. Д.) гүрэнэй хараалһан түсэбөөр энэ жэлдэ 22 учебник хэблэхэ ёһотой байгаа. Эдэ учебнигүүдынь 83 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэгдэхэ ба июлиин 1 болотор 75 процентнь, августын 1 болотор 25 процентнь книготоргдо тушаагдаха ёһотой байһан юм. Июниин 3-най байдалаар номой хэблэл оройдоол 4 учебник 16 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэн гаргаа.

Тиимэһээ бурят-монгол һургуулинуудта хэрэглэгдэхэ учебнигүүдые хэблэн гаргалга таһалдаха аюулда хүргэгдөөд байна. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, номой авторнууд (Баранников, Упхонов, Чайванова, Олзоев болон бусад) рукописяа удаан саг соо барина, тэрэшэлэн хэблэгдэхэ үедөө учебнигүүд типографида удаан саг соо хэбтэнэ. Нүхэр И. В. Баранников 2-дохи класста үзэхэ ород хэлэнэй учебнигэй рукописиие аяар майн 13-да тушааһан байгаа, теэд тэрээнээ мүнөө дахин заһажа байна. Нүхэр Г. Н. Упхонов «7-дохи класста уншаха номой» рукописиие мартһаа май дүүрэтэр баряа.

Үлэһэн 18 учебнигүүдэй 3 рукописиинь РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, 3-ниинь БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын баталалгада байна.

Суглаанда олон хүн үгэ хэлэжэ, номой хэблэлэй, типографиин, Полиграфиздадай управлениин хүтэлбэрилэгшэдые хурсаар шүүмжэлбэ.

Номой хэблэлэй ба типографиин хүтэлбэрилэгшэд учебнигүүдые хэблэхэ харюусалгатай хэрэгые тооногүй гэжэ үгэ хэлэгшэд нүхэд Аюрзанаин ба Прохоров тэмдэглэбэ. Тэрэ хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй түсэбые эбдэжэ, өөһэдынгөө график зохёоһон байна. Тэрэ графигайнь ёһоор 18 учебнигэй 3-ниинь июнь һарада, бусад 15 учебнигүүдынь таба табаар июль, август, сентябрь һарануудта хэблэгдэхээр хараалагданхай. Эдэнэр иигэжэ өөһэдынгөө дураар гүрэнэй түсэб эбдэһэн байна. Хэрбээ учебнигүүдые иимэ гээгдэлтэйгээр хэблэбэл, эдэ учебнигүүд холын һургуулинуудта тон ехээр хожомдожо ошохо байна. Номой хэблэл учебнигүүдые хаһа саг соонь хэблэхын тула ямаршье бэлэдхэл хээгүй. Учебнигүүдые хэблэхэ сагай тулажа ерэхэдэ типографида бэлэн саарһан ба хабтаһан байгаагүй. Типографиин хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Филимонов ба Астахов жэжэ захилнуудые дүүргэлгэдэ ехэнхи анхаралаа хандуулна. Учебнигүүдые хэблэхын орондо элдэб бланкнуудые хэблэдэг, хабтаһануудые хэхын орондо коробконуудые хэжэ байдаг юм.

Полиграфиздадай управлени (нүхэр Ф. Бальбуров) учебнигүүдые хэблэхэ хэрэгые хүтэлбэрилнэгүй, номой хэблэлэй ба типографиин хүдэлмэриие хинан шалганагүй.

Учпедгиз һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулжа, учебнигэй 70 процентыень книготоргдо эльгээгээ, гэбэшье, манай номой хэблэл учебнигэй оройдоо 20 процентые книготоргдо тушааһан байна гэжэ нүхэд Барер, Сумкин гэгшэд тэмдэглэбэ. Учебнигүүдэй авторнууд нүхэд Упхонов, Баранников гэгшэд учебнигүүдэй рукописиие жэл бүри удааруулна. Тиимэһээ номой хэблэл ба БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерство эдэ авторнуудые юундэ ондоо авторнуудаар, научна хүдэлмэрилэгшэд болон багшанар-практигуудаар һэлгэнэгүйб гэһэн асуудал табигдана. Учебнигүүд шанар муутайгаар хэблэгдэнэ, учебник бүхэндэ алдуу гарана. Энэ жэл типографи учебнигүүдые түргөөр гаргаха бүхы арга боломжотой юм. Гэбэшье, энэ арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүй. Жэшээлхэдэ, ехэ бүтээсэтэй «монотип» гэжэ наборно машина, тэрэшэлэн номой хабтаһа хатаадаг аппарат ашаглагданагүй. Учебнигүүдые түргөөр гаргахын тула хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй.

Номой хэблэлэй болон типографиин хүтэлбэрилэгшэ нүхэд Филимонов, Астахов, Норбоев, Аханов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ учебнигүүдые хэблэн гаргаха түсэбые эбдэһэн шалтагааниие бэе бэедээ хаяха гэжэ оролдобо.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэ нүхэр Малакшинов ба КПСС-эй обкомой һургуулиин таһагай инструктор нүхэр Миронова гэгшэд суглаанда үгэ хэлээ. Учебнигүүдые хэблэлгын талаар манай республика СССР соо һүүлшын һуури эзэлжэ ябана гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээд, учебнигүүдые хэблэн гаргаха гүрэнэй түсэбүүдые саг соонь дүүргэхэ шухала гэжэ зааба.

Суглаанай һүүлдэ дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абтаа.

М. Базаров.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗУБШЭЛ

ЗУНАЙ ҮЕДЭ ГАЗАР ЯАЖА УҺАЛХАБ

Тарянанай ба сабшалангай газар ехэсашье хабартаа бэшэ, мүн урасын ургажа байха үедэ уһалхада манай республика дотор ороoһо культурануудай ба хээрын ногооной тогтууритай, үндэр ургаса хуряагдаха байна.

Манай республикын хүдөө ажахын түрүүшүүл, түбхын түрүүн луговодууд-герасимовецууд, мүн тэрэшэлэн Онохойско комплексно овощной үрһэнэй мелиоративно-туршалгын станци ба малажалай талаар Бурят-Монголой туршалгын станци агротехникын энэ түрүү арга хэрэглэн, ороoһото культурануудай ба ногоонуудай үндэр баян ургаса жэл бүри абана.

Манай эндэхи условидо багахан хэлтэгытэй участогуудай ороoһото культурануудые тарянанай ургажа байхада зурууд зуруудаар, ехэ хэлтэгытэй участогай таряае бороздануудаар уһалдаг юм. Овощной ба техническэ культуранууд ехэнхидээ бороздагаар уһалагдадаг. Хээрын сабшалан зуруудгүйгөөр уһалагдаха байна.

Зурууд зуруудаар урадхуулан уһалхада уһан үргэлжэ хабтайн урдажа, газарай хүрьһэндэ шэнгэдэг. Энэ уһалалга мүн хоёр ондоо байдаг юм. Нэгэдэхинь, уһые зурууд дээгүүр табижа, хоёр тээгүүрнь үргэдэһэн далангуудай хоорондуур урадхуулха байна. Тиихэдээ далангууд уруудам руу сэб сэхэ шэглүүлэгдэн хэгдэхэ зэргэтэй. Хоёрдохинь, зурууд соогуур урдаха уһые зуруудай дундуур зуруудтань оруулдаг юм.

Газарай тэгшэ шахуу байгаа һаань, зурууд соогуур урдаха уһые зуруудай эхинһээ тэрээндэ оруулха хэрэгтэй. Хэрбээ газарай тэгшэ бэшэ байгаа һаань, уһые зуруудай ажуу тээһээ оруулалсаха хэрэгтэй болодог. Зуруудай үргэниинь сеялкын үргэнтэй адли байха ёһотой. Тиихэдэ газарай нюрганһаа, хэр зэргэ ехэ уһанай урадхуулагдаха байһанһаа, уһалалгын аргаһаа дулдыдажа, зуруудай утань абтадаг. Тэгшэ аад, уруудам газартай байгаа һаань, зуруудай утань 100—150 метр байжа болохо. Тэгшэ бэшэ аад, уруудам багатай газарта зуруудай утань 50—100 метр байдаг.

Нэгэ километр зайда газар 1-һээ 10 метр хүрэтэр уруудамтай байхадаа уһалхада эгээн таарамжатай гэжэ тоологдоно. Иимэ газараар уһан 5—7 сантиметр гүнзэгытэйгөөр, секунда соо 3—5 метр урдадаг. Хэрбээ газар уридшалан засагдажа тэгшэдхэгдэһэн байгаа һаа, шанар һайнтайгаар уһалагдадаг гээшэ. Далангуудые хэхэ зууртаа энэ хүдэлмэри үнгэргэхэдэ болохо. Тиихэдэ далангуудай үндэрынь һуугаад байхадаа 10—12 сантиметр, доогуураа үргэниинь 30—40 сантиметр байха ёһотой. Газар зуруудтуулан уһалхадаа зуруудай гурбэнэй гурбан хубида уһанай урдажа хүрэхэ үедэ хааха хэрэгтэй.

Зуруудтуулан газар уһалалгые иигэжэ үнгэргэдэг юм. Уһалагша болбол зурууд руугаа уһа табиһанай һүүлээр уһанай нэгэ жэгдээр урдажа, газар хүсэд норгохынь түлөө оролдохо ёһотой. Энэ зорилгоор уһалагша хадаа барюултай тусгаар хабтагайтай ба хүрзэтэй ябаха ёһотой. Тэрэ хабтагайгаараа уһые иишэ тиишэнь залан урадхуулжа байгаад, зурууд соохи газараа бултыень, хуурай газар үлөөнгүй уһалжа шадаха байна. Хэрбээ газарай тэгшэ бэшэ, иишэ тиишээ хэлтэгы байгаа һаань, уһа һайнаар урадхуулхын аргагүй болодог. Иимэ газарта уһые дура зоргоорнь табяа һаа, уһалалга культурна уһалалга бэшэ боложо, эсэстээ газар гутаагдаха байна. Энэ ушарта зуруудуудые нариханаар хэжэ, тэрээн соогуур урдаха уһаяа зуруудай эхинһээ табихын хажуугаар үшөө тэг дундуурһаань абаашажа урадхуулха хэрэгтэй. Зүгөөр зуруудай тэг дундаһаа оруулхадаа багашаг уһа табиха ёһотой. Тиин 5—10 метр болоод лэ далангуудыень һэтэлжэ, зурууд руу уһа оруулан урадхуулхада тэгшэ бэшэшье газар яһала һайнаар уһалагдаха байна.

Газарые бороздагаар иигэжэ уһалдаг: уһанай урдажа байһан ехэ канаваһаа уһые борозданууд руу оруулха хэрэгтэй. Бороздагаар урдаһан уһан шадархи газараа һайнаар норгодог. Иигэжэ уһалһанай һүүлээр бороздагаа булажа, газараа элдүүрилдэг юм. Дахин уһалха болоходоо бороздануудые дахин шэнээр татаха хэрэгтэй. Борозданууд мухараар ба ходо гаратар татагдадаг юм. Газарай хүрьһэнһөө боложо, борозданууд хоорондоо элдэб забһартай байдаг. Элһэлиг хүнгэн газарта борозданууд хоорондоо 0,5—0,6 метр, хара шоройтой хүндэ газарта 0,7—0,9 метр забһартай байха ёһотой. Элһэлиг хүнгэн газарта борозданууд үргэн, хара шоройтой газарта нариихан аад, гүнзэгы байха зэргэтэй. Тэгшэ аад, уруудам ехэтэй газарта борозданууд эрье хүндэлэн ба һөөлжүүлэн хахалагдаха ёһотой. Тиихэдэ уруудам ехэтэй, элһэлиг газарта борозда богонёор, уға ба жэгдэ уруудамтай, хара шоройтой газарта утаар хахалагдаха зэргэтэй. Тиимэһээ түрүүшын ушарта борозда 50—100 метр, хоёрдохи ушарта 75—200 метр утатай байха болоно.

Манай республикын условидо зунай уһалалтые ороoһото культурануудай үндэһэлжэ ба шэлбэжэжэ эхилхэ үедэ үнгэргэхэ ёһотой. Хээрын сабшалангые эртэ хабар уһалхаһаа гадна, ногооной ургажа байха үедэ үшөө хоёр дахин уһалха хэрэгтэй. Нэгэ уһалха зууртаа гектар газарта хэды шэнээн уһанай хэрэгтэйнь ногооной хэр дооро үндэһэтэй байһанһаа, урда тээнь бороо хурын ороһон үгыһөө ба хүрьһэнэй шиг нойто хэр шэнгээсэтэй байһанһаа дулдыдаха байна. Онохойско комплексно овощной үрһэнэй мелиоративно-туршалгын станци ургасын ургажа байха үедэ уһалалгын иимэ нормо (гектарта кубометрээр) дурадхана: «лютесценс» сортын шэниисэ —600, «фильгия» сортын шэниисэ ба овёс—900, хартаабха —450, хээрын сабшалан —600—800.

Сабшалан олон дахин уһалхада үбһэ ногооной үндэр ба тогтууритай ургаса хуряагдана гэжэ республикын суута луговодуудай олон жэлэй дүй дүршэл харуулна. Теэд, энэншье ойлгосотой, юуб гэхэдэ, ургамалнууд шииг нойтоор таһалгаряагүй, нэгэ жэгдээр хангагдажа, үтэгжүүлгэтэй ба һайн харууһалгатай хамтадаа үндэр ургаса абаха арга боломжо олгоно бшуу. Ургамалай ургажа байха үедэнь уһалалтые заабол тон богони болзор соо үнгэргэхэ шухала. Энэ условиие эрхэбэшэ сахиха ёһотой. Уһалалга бүхэн нэгэ декадын турша соо дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ үлүү ехээр гаргагдаһан уһанай ургасые дээшэлүүлхэгүй, харин доошолуулха, уһалагдадаг газарые муудхааха байһан тула хэмһээ ехэ уһа гаргажа ябашье болохогүй байна. Хээрын сабшалан дээрэ гаргагдаһан уһан тэрээн дээрээ нэгэ сүүдхэһээ дээшэ байха ёһогүй. Энэ хугасаа соо уһан газарта шэнгэжэ, ургамалнуудай үндэһэндэ хүрэжэ яһала үрдидэг юм. Нэгэ участогые оло дахин уһалха байгаа һаа, түрүүшын уһалалгын һүүлээр имагтал 10—15 сүүдхэ үнгэрһэн хойно удаадахи уһалалгыень үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Имагтал колхозуудта уһалууриин системын һайнаар заһагдаһан байхада зунай уһалалганууд амжалтатайгаар ба һайн шанартайгаар үнгэргэгдэхэ байна. Хабарай уһалалгануудай һүүлээр уһалууриин бүхы каналнууд ба системэнүүдые дахин шалгажа хараха хэрэгтэй. Тиин каналнуудые элһэ шоройһоо, үбһэ ногоон ба бог буртагһаа сэбэрлэхээр газартань сэбэрлэхэ шухала. Мүн канавануудай ба каналнуудай эрьенүүдэй эбдэрһэн байгаа һаань бүтүүлхэ, эхинэй хаалтануудай эбдэрхэй һаань заһаха хэрэгтэй. Колхозуудта газарые һайн шанартайгаар уһалхын тула уһалагшадые һэлгэжэ болохогүй. Тусгаар нэгэ участогые хододоо нэгэ уһалагша уһалдаг байхадаа уһалууриин канавануудые һайнаар бэлэдхэлдэг, юрэнхыдөө газараа һайнаар уһалдаг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Гадна, уһалагшадай шухала зэр зэмсэгүүдээр (хүрзэ, уһалалгын хабтагай, фонарь, резиновэ сабхи гэхэ мэтээр) бүрин хангагдаһан байхын тула колхоз анхаралаа хандуулха ёһотой. Тиихэдэ уһые дэмы урадхуулхагүй, түхэреэн сүүдхэ соо хэрэглэхэ гээшэ тон шухала гурим болоно. Уһалалга дээрэ колхозой ба участково агрономуудай, мелиораторнуудай үүргэ ба харюусалгань угаа ехэ. Тэдэнэр уһалалгын зүб гурим, болзор ба нормонуудые тогтоохо, уһалагдадаг газар дээрэ элдүүрилгын зүб аргануудые нэбтэрүүлхэ уялгатай.

В. Козлов, БМАССР-эй *Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлениин главна инженер.*

Ростовско область. Совхозуудые механизацилгын ба электрификацилгын Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай коллектив үбһэ хуряалтын ехэ бүтээсэтэ машинануудай комплекс зохёобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашаагаа өөрөө буулгадаг тракторна тэргэ.

ТАСС-эй фотохронико.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

Автобус гээгдэжэ ерэнэ

Улан-Удэ городһоо Лысая Гора хүрэтэр ошодог автобусууд графигаа эбдэнэ, ехэ хожомдожо ерэнэ. Энээн тухай ажалшад нэгэнтэбэшэ гомодол ба мэдүүлгэнүүдые № 3 автотранспортна контородо оруулһан байна. Теэд, мүнөөшье болотор автобусай ябалга гуримшуулагдаагүй, автобусууд хожомдожо ерэдэг зандаа.

Жэшээлхэдэ, № 9 магазинай хажууда автобусой байдаг газар бии юм. Эндэ автобус түрүүшынгээ рейсдэ үглөөнэй 7 час 20 минутада ерэхэ ёһотой аад, ехэнхидээ 20 минутаһаа үлүүгээр хожомдожо ерэдэг.

Үглөөгүүр автобусой хожомдоһонһоо шалтагаалжа, зарим хүдэлмэришэд ажалһаа гээгдэхэ баатай болоно. Гадна, автобус хүлеэгшэдтэ зохид таатай услови байгуулагданагүй. Автобусой байха газарнуудта скамейкэнүүдшье үгы байһаар.

Автотранспортна конторын хүтэлбэрилэгшэд энэ линидэ автобусой ябалгые заатагүй гуримшуулха уялгатай.

М. Огнев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Тохир хурган аман тээшээ"

Иимэ гаршагтай фельетон манай газетын апрелиин 12-ой номерто толилогдоо һэн. Зэдын аймсоведэй харгы барилгын таһагые даагша П. Ф. Фофонов ба тус таһагай бухгалтер Д. В. Чагдуров гэгшэдэй өөрынгөө албан тушаалые хэтэрүүлэн, финансова журамые эбдэжэ байһан тухай тус фельетон соо хэлэгдэһэн юм.

Манай редакцида Зэдын аймсоведэй гүйсэдкомой мэдээсэһэнэй ёһоор, фельетон соо заагдаһан баримтанууд шалгалтаар тодороо. Тус фельетон аймсоведэй гүйсэдкомой партийна эхин организациин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, Фофонов ба Чагдуров гэгшэдтэ шанга партийна зэмэ соносхогдоо.

Гадна, финансова журам эбдэһэнэйнь түлөө тус таһагай бухгалтер Чагдуровта БМАССР-эй Харгы замай управлениин зүгһөө шанга выговор соносхогдоһон байна. Мүн заагдаһан таһагые даагша Фофонов харюусалгада хабаадуулагдаба.

„Нүүдэл наймаа эмхидхэнэгүй"

Ториин аймпотребсоюзай сельпонууд аймагай колхозуудаар нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэнэгүй, колхознигууд болон механизаторнуудые хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ба промышленна эд бараагаар хангаха хэрэгтэ анхарал хандуулнагүй гэжэ манай газетын майн 15-най номерто дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Бэшэг соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба. Аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ тус бэшэг зүбшэн хэлсэгдэжэ, дутагдалнуудые усадхаха талаар тусхай тогтоол абтаа. Энээн тухай манай редакцида Ториин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Хандуев мэдээсэбэ.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

Хүдөө ажахын шэнэ машинанууд

Хүдөө ажахын машинануудай парк жэл ерэхэ бүри үргэдэнэ. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо Сэлэнгын аймагай сельхозснабай конторо 20 сенокосилка, «ВИСХОМ» маркын 3 зерносушилка, 10 лущильник, 100 борной, 12 сеялкэ абажа, аймагайнгаа колхозуудта хубааһан байна.

«Красная Селенга».

Пионерскэ лагерь

Кяхтын аймагай пионернүүдэй байшангай дэргэдэ пионерскэ лагерь нээгдэбэ. Энэ лагерьта хамта дээрээ 200 гаран һурагшад амарха юм.

Пионерскэ лагерьта амарагшад туристска аяншалга хэжэ, хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ ба городой предприятинуудта экскурсяар ошожо, амаралтаяа һонирхолтойгоор үнгэргэхэ байна. Мүн тэндэ хүгжэмэй, дуунай, танцын, драматическа кружогууд саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ юм.

Мал үсхэбэрилгөөр түсэбөө дүүргэбэ

Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшад партиин түүхэтэ XIX съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тула оролдоно.

Майн 20-ной мэдээгээр тус колхозой малшад мал үсхэбэрилхэ 1953 оной түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, эбэртэ бодо малаар—102, морёор—106, оро үсхэбэрилгөөр 102 процент дүүргэнхэй.

Оро үсхэбэрилгын фермые даагша нүхэр Т. Тынунчеев фермэ дээрээ ажалые һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар ехэ амжалтануудые туйлана.

«Красный Баунт».

Шэнэ электростанци

Һалбаран хүгжэжэ байгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз жэл ерэхэ тудам болбосон түхэлтэй болоно. Энэ колхоз 50 киловатт хүсэтэй электростанци шэнээр барижа, ашаглалгада һаяхан оруулба. Иигэжэ колхозой центр — Колесово тосхон Ильичын лампочкануудаар гэрэлтүүлэгдэбэ.

Электростанциингаа хүсөөр орооһо сэбэрлэхэ, талха татаха, модо хюрөөдэхэ ба малажал дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд һаяар механизацилагдаха байна.

«Сталинский путь», Кабанск.

100 хонинһоо—137 хурьган

Аймагай эрхим хонишон Елизавета Бухальцева социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга, нютагай үүлтэрэй хонинһоо 2 килограмм нооһо хайшалха уялга абаһан юм. Энэ нүхэр абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ һүүлэй мэдээнэй ёһоор, 100 эхэ хонин бүриһөө 137 хурьга абаад, бүтэн бүрин түлжүүлжэ ба хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалжа байна.

«Знамя Ленина», Кяхта.

Арадай ажахын жэгдээр хүгжэлгэ— социализмын экономическа хуули ёһон мүн*)

В. СОСЕДОВ

Партиин, Советскэ гүрэнэй сэхэ шугамуудые бэелүүлжэ байгаа социалистическэ индустриализациин сталинска политика эдэ хубилалтанууд соо эли тодоор харагдана.

СССР-тэ коммунизм байгуулха хэрэг хадаа пропорцинуудые саадагүй хубилгахые, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгын булюуһаар ургаха ябадал нэн түрүүн хангахые эринэ. Энэ эрилтэтэй зохилдуулан, табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүд дотор үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые (группа «А») бүтээлгын ургаха темпнь жэл соо 13 процент, хэрэглэлэй зүйлнүүдые (группа «Б») үйлэдбэрилгын темп 11 процент байхаар хараалагданхай. Металл үйлэдбэрилгын ба машина бүтээлгын продукци табадахи табанжэл соо илангаяа түргөөр ургаха байна.

Табадахи табанжэл соо үйлэдбэрилгын тон ехээр ургаха, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай техническэ хэмжээнэй дээшэлхэ, мүн үйлэдбэриһөө гадуур электроэнерги хэрэглэлгын ехэ болохо байһан ушар электроэнерги үйлэдбэрилгээ эрид нэмээхые эринэ. Энээнтэй дарамдуулан, электроэнерги үйлэдбэрилгые 80 процент дээшэлүүлхэ, электростанцинуудай хүсые хоёр дахин, тэрэ тоодо гидроэлектростанцинуудай хүсые гурба дахин ехэдхэхэ гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдана. Энэ ушар хадаа паровой котёлнуудые, паровой турбинануудые, гидротурбинануудые бүтээлгэн гаргалгые эрид дээшэлүүлхые эринэ. Үйлэдбэрилгын ургалтын ба электростанцинуудай хүсэнэй ургалтын хоорондохи пропорциин шухала байһые анхаралдаа абаагүй һаа, зарим тэды диспропорци тохёолдуулжа, арадай ажахые ехэхэн гээлтэ хоролтодо оруулжа болохо байгаа.

Шухала пропорцинууд материальна үйлэдбэрилгын тус тус һалбаринуудай хоорондо тогтоогдохоһоо гадна, мүн баһа ниитын шэнээр үйлэдбэрилгын бүхы процессэй алибаа оршомуудай хоорондо тогтоогдохо байна. Социализмын экономическа гол хуули ёһоной ба жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһоной эрилтэнүүдые хараадаа абажа, түсэблэлгын органууд үйлэдбэрилгын ба хэрэглэлгын хоорондо, хэрэглэлгын ба нөөсэлгын, үйлэдбэрилгын ба эрьесын хоорондо гэхэ мэтээр шухала пропорцинуудые тогтооно.

Ямар нэгэн сагай хугасаа соо арадай ажахын хүгжэхэ эрилтэнүүдтэй зохилдуулан зүб пропорцинуудые тогтоохо ба диспропорци гаргахагүй гээшэ түсэблэдэг органуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Гээгдэлые усадхаха ба тогтоогдомол пропорцинуудые сахиха хэрэгтэ резервнүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ. «...Ямаршье гүрэн, илангаяа манай гүрэн резервнүүдгүйгөөр байжа шадахагүй» гэжэ нүхэр Сталин партиин XVI съезд дээрэ хэлэһэн юм. (Зохёолнууд, 12-дохи том, 331-дэхи нюур). Гүрэнэй материальна ба эдеэ хоолой резервнүүдые хоёр дахин ехэ болгохо гэжэ табадахи табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаа, энэнь манай оронии гэнтын ушарнуудһаа зайсуулха байна бшуу.

Ороной байгаалиин баялигуудые таатай һайнаар ашаглаха, түүхэй эдүүдэй ба түлишын абтадаг газарнуудта промышленностиие дүтэлүүлхэ, тон холо газарта ашаа зөөлгые усадхаха зорилготойгоор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые орон дотор жэгдэ зохидоор хубаарилхыемнай арадай ажахын жэгдээр (пропорциональнаар) хүгжэлгын хуули ёһон эринэ. Жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһые хэрэглэн, парти ба Советскэ гүрэн үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилхын тула айхабтар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Зүүн зүгтэ нүүрһэнэй-металлургическа хоёрдохи база байгуулагдаа, үнгэтэ металлургиин, машина бүтээлгын, химическэ промышленностиин, текстильнэ промышленностиин ба бусад шэнэ центрнүүд тогтоогдоо.

Промышленностиин предприятинуудай барилгые, географическа хубаарилгаяа улам һайжаруулхаар табадахи табанжэлэй түсэб хараална. Тиин, табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүд нефть үйлэдбэрилэн буйлуулдаг заводуудые нефть хэрэглэдэг районуудта дүтэлүүлэн, нефть үйлэдбэрилдэг промышленностьяа хүгжөөхэ ябадал хангахые уялгална. Нефтиие даб дээрэ болбосоруулдаг заводуудай хүсые 2 дахин, бензин болгон буйлуулдаг заводуудай хүсые 2,7 дахин ехэ болгохоор хараалагдана. Ондоо жэшээ абаадшье үзэе. Табадахи табанжэлэй түсэб Закавказьеын районуудта металлургическа промышленность улам хүгжөөхөөр хараалагдана, тиихэдээ тэндэхи түмэртэй ба нүүрһэтэй газарнуудые үргэнөөр ашаглахые, холо газарта металл зөөхэ ябадал усадхахаар бодомжологдоно.

4.

Арадай ажахые зүбөөр түсэблэхын тулада юун хэрэгтэйб гэхэдэ, жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһоной эрилтэнүүдые анхаралдаа абаха, тэдэниие шадамараар хэрэглэхэ шухала. «Манай нэгэ жэлэй болон табанжэлэй түсэбүүд тэрэ жэгдээр хүгжэлгын экономическа хуули ёһоной эрилтэнүүдые бүринөөр тодолон харуулна гэжэ хэлэхын аргагүй» — гэжэ нүхэр Сталин бэшэнэ (СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд, 10-дахи нюур). Социализмын экономическа гол хуули ёһоной ба арадай ажахын жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһоной эрилтэнүүдые гүрэнэй түсэбүүд дотор гүйсэд хэрэглэлгэ хангахын тулада нүхэр Сталинай зааһан социалистическэ түсэблэлгын гол принципүүдые түсэб зохёохо үедөө хүтэлбэри болгохо шухала.

Манай арадай ажахын түсэбүүд политикын ба экономикын нэгэдэлые харуулха, ажахын ба политическэ али нэгэн зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан байха ёһотой, манай урагшаа дабшаһан хүдэлөөнэй перспективые зааха зэргэтэй. Социалистическэ обществын үндэһэн интересүүдые бэелүүлдэг манай партиин политика арадай ажахын түсэбүүд соо элеэр харагдана, тэдэниие дамжан бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ.

Нютагай гү, али тус предприятиин интересүүдые ниитэ гүрэнэй интересүүдтэ харшаар табиха гээшэ түсэб зохёолгодо ба тэрэниие бэелүүлгэдэ коммунистическэ ёһоор хандаха ябадалтай огто зохихогүй байһаниинь элитэ. Арадай ажахын түсэбүүд научна ёһоор тодоруулагдаһан байха зэргэтэй. Тиин тэдэ түсэбүүд ойлгон мэдэрэгдэһэн экономическа объективнэ хуули ёһонуудай үндэһэ һуури дээрэ, марксистско-ленинскэ теориин үндэһэ һуури дээрэ зохёогдохо ушартай. Түсэбүүднай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй талаар мүнөө туйлагдаад байһан хэмжээнһээ, түрүү наука ба техникын арга боломжонуудһаа дулдыдаха ёһотой. Тиимэһээ, сохом лэ бэелүүлжэ шадамаар зорилгонууд манай түсэбүүд дотор табигдадаг.

Түрүү звено тухай ленинско-сталинска принцип социалистическэ түсэблэлгын тон шухала принцип мүн. Түсэбэй бүхы дээрээ амжалтатайгаар дүүрэлгые тодорхойлжо байгаа ажахын тэрэ һалбари түрүү звенонь болоно. Нэгэдэхи табанжэлэй дүнгүүдые согсолон гаргаха зуураа, нүхэр Сталин иигэжэ хэлэһэн юм: «... иимэ асари ехэ түсэб бэелүүлгые хаа хамаагүйгөөр, тушаалдахысаань эхилжэ болохогүй. Иимэ түсэбые бэелүүлхын тулада түсэбэй гол звеное нэн түрүүн олохо хэрэгтэй, юуб гэхэдэ, гол звеноень олоод лэ, тэрээниие үндэһэ болгоод лэ байхадаа, түсэбэй бусад бүхы звенонуудые өөдэнь татажа болохо байна». (Зохёолнууд, 13-дахи том, 174-дэхи нюур).

Түсэб дүүргэлгэ ба үлүүлэн дүүргэлгые хүнүүд, ажалшад, тэдэнэй ажалай эдэбхи ба үүсхэл шиидхэдэг юм. «Манай программые бодото дээрэнь бэелүүлэгшэд гэбэл—бидэнэр бултадаа, амиды хүнүүд, ажал хэхэ манай дура зориг, шэнээр хүдэлмэрилхын тула бидэнэй бэлэн байлга, түсэбөө бэелүүлхэ гэһэн бидэнэй шиидэбэри болоно» — гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн. (Зохёолнууд, 13-дахи том, 80-дахи нюур). Капитализм хадаа олон миллион ажалшадай өөһэдынгөө шадабари болон бэлигые бадаруулгада сүйд ушаруулдаг байгаа, харин социализм лэ мүлжэгшэ ангинуудые үгы хээд, түүхэдэ түрүүшынхеэ тэдэ ажалшадай бэлиг шадабаряа бүхы талаһаань хүгжөөхэ эрхэ байдал бии болгоо. Түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ шиидхэхы условинуудай нэгэн болоһон бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ ажалшадай творческо эдэбхи, үүсхэл эли тодоор харагдана. Социалистическэ мүрысөөнэй агууехэ хүсэн, эб найрамдалай хэрэг хамгаалха гэһэн хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенциин нэгэн һаналта эрмэлзэл, коммунистическэ общество байгуулха гэһэн ажалшадай хэлбэришэгүй зоригжол хадаа шэнэ табанжэлые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ, табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүд дотор хэлэгдэнэ. Үйлэдбэрилгээ ехэ болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, өөрынь үные химдаруулха гэһэн үйлэдбэриин новаторнуудай эрмэлзэлгэ али бүхы аргаар дэмжэхые тус директивэнүүд эринэ.

Түсэбэй даалгабаринууд хадаа үйлэдбэриин түрүүшүүлһээ, түрүү хүдэлмэрилэгшэд ба предприятинуудай туйлаһан дунда зэргын прогрессивнэ нормонуудһаа жэшээ абажа зохёогдохо зэргэтэй. Гээгдэнги, багаар абаһан түсэбүүд болон техническэ нормонуудые байлгаха гэжэ оролдодог хүтэлбэрилэгшэдэй практикые парти, правительство эрид шангаар буруушааһан байгаа. Тиимэ түсэбүүд ба нормонууд хэниишье зоригжуулхагүй, харин нэгэл газартаа ухарилдахые баадхаха байна бшуу. Үйлэдбэриин техникын мүнөөнэй хэмжээндэ таарахагүй, түрүү хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые хараада абадаггүй ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ урмашуулга хэгдэдэггүй, гэнмэл багаар абтаһан туршалгын-бүридхэлэй нормонууд үшөөл олохон предприятинуудта бии байһаар гэжэ нүхэр Маленков партиин XIX съезд дээрэ хэһэн элидхэл дотороо харуулһан юм.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

*) Түгэсхэл. Эхининь 113-дахи номерто.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ

КОПЕНГАГЕН, июниин 9. (ТАСС). Мүнөө үглөөнэй пленарна заседани дээрэ Эжени Коттоной элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн боложо үргэлжэлөө. Зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи ба хоёрдохи пунктнууд тушаа элидхэлнүүд хүдэлмэриин секцинүүдтэ нэгэн доро зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Конгресстэ ерэһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн Изабелла Блюмые ба Италиин демократическа эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэ Мария Россие делегадууд халуунаар амаршалба.

72 ороной 5 миллион гаран студентнүүдые нэгэдүүлһэн студентнүүдэй Уласхоорондын союзай үмэнэһөө де Сотте конгрессые амаршалба. Тэрэ хадаа студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн 3-дахи конгрессые, Эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн 4-дэхи фестивалиие үнгэргэлгэдэ студентнүүдэй бэлэдхэл тухай хэлэбэ.

Испаниһаа абтаһан бэшэгүүдые түрүүлэгшэ уншаба. Эдэ бэшэгүүд соогоо испанска эхэнэрнүүд конгрессто амжалта түйлахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ.

Суданай эхэнэрнүүдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түлөөлэгшын бэшэг конгресс дээрэ тэрэшэлэн уншагдаа. Арадуудай хоорондохи эб найрамдал ба хани барисаа бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан конгрессэй ажал-ябуулгые Суданай эхэнэрнүүдэй дэмжэһэн тухай бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Юристнүүд-демокрадуудай Уласхоорондын ассоциациин үмэнэһөө Люсьенна Буффыю конгрессые амаршалба.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшэ Чан Юн гэгшын хэлэһэн үгэ гол анхарал хандуулба. Тэрэ хадаа экономическа, политическэ ба культурна ажабайдалда хитад арадай түйлаһан амжалтанууд тухай, мүнөө сүлөөтэ Хитадай эхэнэрэй дүүргэжэ байгаа угаа ехэ үүргэ тухай хэлэнэ.

Норвегиин, Люксембургын, Уругвайн, Индонезиин ба Голландиин түлөөлэгшэд заседани дээрэ тэрэшэлэн үгэ хэлэбэ.

Мүнөөдэр үдын һүүлээр эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйч конгрессэй делегадууд хүдэлмэреэ комиссинуудта ба секцинүүдтэ үргэлжэлүүлбэ.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй үдэшын заседани дээрэ элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ.

КОПЕНГАГЕН, июниин 10. (ТАСС). Зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи ба хоёрдохи пунктнуудаар үгэ хэлэлгэ үсэгэлдэр үдэшын заседани дээрэ үргэлжэлбэ.

Швециин түлөөлэгшэ Элизабет Тамм эб найрамдал тээшэ шведскэ арадай эрмэлзэдэг тухай хэлэбэ.

Парагвайн эхэнэрнүүдэй ажабайдал тухай г-жа Солерс хэлэбэ. Национальна экономико унажа байна, тус ороние американска нефтяной компанинууд богоолшолбо, үгырэн хооһоролго ба халдабарита үбшэнүүд жэл бүри олон мянган хүнэй ами наһа хорооно гэжэ Солерс тэмдэглэбэ.

Г-жа Джиллинас канадска арадай прогрессивнэ хүсэнүүдэй тэмсэл тухай хэлэбэ.

Мексикын эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэ Медрано хадаа США-тэй сэрэгэй союзые баталха түсэбүүдтэ эсэргүү мексиканска арадай тэмсэл тухай, Корейдэ мексиканска солдадуудые эльгээлгэ тухай, мексиканска эхэнэрнүүдэй экономическа хүшэр хүндэ условинууд тухай, юумэнэй сэнгүүдэй ургалта тухай хэлэбэ.

Венгриин түлөөлэгшэ Ваш шэнэ Венгриин амжалтатай байгуулалта тухай, энэ байгуулалтада эхэнэрнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадалга тухай делегадуудта мэдээсэбэ.

Өөрынгөө ротын солдадуудай үмэнэһөө конгрессые амаршалһан датска солдадай хэлэһэн үгые конгрессэй делегадууд халуунаар угтаба. Датска солдадууд Советскэ Союзда ба арадай демократиин оронуудта эсэргүү хэзээдэшье дайлалдахагүй юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Индиин түлөөлэгшэ г-жа Анни Маскарен гэгшэдэ үгэ үгтэбэ. Инди эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Индийскэ делегадууд бидэнэр манай эб найрамдалай ба уласхоорондын ахадүүгэй хани барисаанай амаршалгые бүхы арадуудта хүргэнэбди. Манай гэр гуламтануудай, манай арадуудай интересүүдтэ, бүхы дэлхэйн зол жаргалай ба цивилизациин тулада, бидэнэр Корейдэ зай зогсоохо, эхэнэрнүүд, эрэшүүл ба үхибүүдые алалга, город болон деревнинүүдые усадхалга зогсоохо, олон мянгаад хүнүүдэй үлэсхэлэнгэй шалтагааниинь болоһон худалдаа наймаанай блокадые зогсоохо, арадуудые дарлалга зогсоохо гэжэ эринэбди, өөрыгөө тодорхойлхо ба бэеэ даанхай ажаһууха эрхые орон бүхэндэ үгэхые эринэбди. Өөрынгөө ороние ударидаха эрхэ наца бүхэндэ үгтэхын тулада, бидэнэр Африкын ба бусад оронуудай арадуудые дарлалгада, расова доромжолгодо эсэс табихые эринэбди. Хүнүүдые олоор хюдагша бүхы буу зэбсэгүүдые хорихо гэжэ эринэбди. Эсэстээ, бидэнэр бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба амгалан байдалай тогтоогдохын тулада буу зэбсэгүүдые хуряаха гэжэ эринэбди.

Конгрессэй делегадууд Иранай эхэнэрнүүдэй делегатка г-жа Садегиин хэлэһэн үгые угаа ехэ анхаралтайгаар шагнаба. Тэрэ хадаа орон дотор гадаадын капиталай эзэрхэлгын уршагаар иранска арадай, илангаяа эхэнэрнүүд ба үхибүүдэй тон хүндэ байдал тухай хэлэбэ.

Арадай ажахын жэгдээр хүгжэлгэ—социализмын экономическа хуули ёһон мүн

(Түгэсхэлынь)

Гүрэнэй түсэб правительствоор баталагдахадаа, юридическэ хуулиин хүсэтэй болодог.

Түсэб хадаа пролетариадта үгтэһэн гүрэнэй даалгабари гээшэ гэһэн В. И. Ленинэй мэдээжэ һургаалые саашадань хүгжөөхэ зуураа, нүхэр Сталин иигэжэ бэшэнэ: «Манай түсэбүүд юрын-таамаг түсэбүүд бэшэ, харин хүтэлбэрилхы органуудта **уялгата түсэбүүд-директивэнүүд** гээшэ...» (Зохёолнууд, 10-дахи том, 327-дохи нюур).

Промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта гүрэнэй журам үшөөл эбдэгдэнэ, энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, продукциин шанарай талаар түсэбынь дүүргэгдэдэггүй, тогтоогдомол стандарт ба техническэ условинуудта таарахагүй, муу шанартай товар хэрэглэгшэдтээ эльгээнэ гэжэ нүхэр Маленков партиин XIX съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо хэлэһэн байна. Тиихэдэнь арадай ажахыда ехэ хохидол ушаруулагдана. Гүрэнэй түсэб — хуули мүн, тиимэһээ гүрэнэй даалгабаринуудые бүхы предприятинууд дүүргэхэ, хэрэгтэй продуктнуудаарнь арадай ажахые хангаха уялгатай гэжэ нүхэр Маленков эрид тэмдэглэһэн байгаа.

Түсэбэй дүүргэлгые шалгаха хэрэг—социалистическэ түсэблэлгын шухала принцип болоно. Түсэб зохёолго хадаа түсэблэлгын эхиниинь лэ гээшэ, харин үнэхөөр түсэбтэ хүтэлбэрилгэ түсэбые дүүргэхын үедэ лэ бэелүүлэгдэдэг гэжэ Ленин Сталин хоёр һурганад. ГОЭЛРО-гэй түсэб тухай хэлэхэ зуураа, В. И. Ленин иигэжэ зааһан юм: «Тэрээндэ нэмэхэ, саашадань хүгжөөхэ, тон наринаар шэнжэлжэ үзэгдэдэг практическа дүй дүршэлһөө эшэтэй заабаринуудай үндэһөөр заһаха, тааруулха хэрэгтэй» (Зохёолнууд, 32-дохи том, 120-дохи нюур). Табанжэлэй түсэб хадаа заһагдахагүйгөөр зохёогдоһон зүйл бэшэ, харин тэрэниие дүй дүршэлэй үндэһөөр тодорхойлхо, хубилгаха, бүри һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ нүхэр Сталин нэгэнтэбэшэ онсолон тэмдэглэдэг байгаа. Түсэбэй дүүргэлгые шалгаха зуураа, түсэблэлгын органууд таһалдалай тохёолдожо болохо ябадалые усадхаха, тэрэниие зайсуулхын тулада хаһа саг соонь зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Энэ хадаа жэгдээр (пропорциональнаар) хүгжэлгын хуули ёһоной эрилтэнүүдһээ сэхэ үндэһэтэй байна.

* * *

Социализмын экономическа хуули ёһонуудые нүхэр Сталинай шэнжэлэн олоһон ба тодорхойлон тайлбарилһан ябадал теоретическэ ба практическа угаа ехэ удхашанартай. Эдэ хуули ёһонуудые ойлгон мэдэхэ ба зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ социализмһаа коммунизмда оролготой холбоотой зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ шухала услови болоно. Советскэ арад эдэ хуули ёһонуудые, тусхайлан хэлэбэл, арадай ажахын жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһые гүнзэгыгөөр шудалаад байхадаа, коммунизм амжалтатайгаар байгуулха хэрэгтэ шэнэ илалтануудые түйлаха байна.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июниин 9. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани июниин 9-дэ иигэжэ мэдээсэбэ:.

Үнгэрһэн үдэр бүхы фронтнууд дээрэ нютагай шанартай байлдаанууд хэгдэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци хойто Пхенан провинциин Пхеньян, Чунхва ба Енчжугай амгалан нютагуудта дахин добтолжо, тэдэниие зэрлигээр бомбодоо. Добтолхо үедэ олон хүн алагдаһан, 200 гэр ба землянканууд үгы хэгдэһэн байна.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 3 самолёт гэмтээгээ.

ПХЕНЬЯН, июниин 10. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр фронтнууд дээрэ хубилалтанууд болоогүй гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани июниин 10-да мэдээсэбэ.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 3 самолёт унагааһан ба 6 самолёт гэмтээһэн байна.

Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүд

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС). Кэсонһоо Синьхуа агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүдтэ хабаадагша корейско-хитадай делегаци мүнөөдэр иимэ коммюнике толилбо:

Даб дээрэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээ хэжэ байгаа хоёр талын делегадууд ба штабной офицернүүд июниин 9-дэ хаагдамал заседанинуудые хэбэ.

Хоёр делегацинуудай удаадахи пленарна заседани июниин 10-най үглөөнэй 11 часта болохоор хараалагдаба.

Паньмыньчжоньдохи заседани тухай корейско-хитадай делегациин коммюнике

ПЕКИН, июниин 10. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент июниин 10-да корейско-хитадай делегациин толилһон коммюнике Паньмыньчжоньһоо дамжуулба:

Июниин 10-най хаагдамал заседани дээрэ хоёр талын делегацинууд июниин 11-һээ эхилээд пленарна заседанинуудта саг зуура забһарлалга хэхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаба. Тэдэ заседанинууд шухала болоһон ушарта дахин һэргээгдэхэ байна. Штабной офицернүүд заседанинуудаа урдынхидал адляар үргэлжэлүүлхэ юм.

Июниин 10-да штабной офицернүүдэй хаагдамал заседани хоёр талын делегацинуудай пленарна заседаниин һүүлээр болобо.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто японско эхэнэрнүүд бэшэгүүдые эльгээбэ

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС). Копенгагенда боложо байгаа эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто Японһоо 500 гаран бэшэгүүд эльгээгдээ гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна. Американска сэрэгэй базануудай байһан районуудтахи японско эхэнэрнүүдэй хүшэр хүндэ ажабайдал тухай тэдэ бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ. Майн 23-да Токиодо болоһон эхэнэрнүүдэй национальна конференци дээрэ энээн тухай мэдээсэгдэһэн байгаа.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн японско эхэнэрнүүд американска сэрэгэй базануудай районуудта ажаһуудаг хүн зоной үгырэн хооһоролго ба гасалан зоболон тухай хэлэбэ. Нагано префектураһаа ерэһэн делегатка хадаа Асама хадын хажуу талые маневрын район болгон американецуудай ашаглалгада эсэргүүсэжэ нютагай хүн зоной тэмсэдэг тухай хэлэбэ.

Япониин хүдэлмэришэн-таряашанай ба коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэд ороной бэеэ дааһан байдалай түлөө, эб найрамдал хамгаалхын түлөө тэмсэлээ нэгэдүүлхэ гэһэн уряатайгаар эхэнэрнүүдтэ хандаба. Олон префектурануудай делегатканууд эб найрамдал хамгаалхын түлөө японско эхэнэрнүүдэй ябуулжа байгаа олонниитын кампанинууд тухай хэлэбэ.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто Пак Ден Ай бэшэг эльгээбэ

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Пхеньянһаа иигэжэ дамжуулна:

Корейн эхэнэрнүүдэй Демократическа союзай түрүүлэгшэ Пак Ден Ай эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто амаршалгын бэшэг эльгээбэ. Бэшэг соогоо Пак Ден Ай хадаа эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ корейскэ арадые дэмжэһэнэйнь түлөө конгрессэй делегатканууддта үнэн зүрхэнэй баясхалан мэдүүлнэ.

Даниин правительство эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто ошохо корейскэ делегаткануудта визэнүүдые үгэхэеэ арсаба гэжэ корейскэ эхэнэрнүүд ба бүхы корейскэ арад гүн гүнзэгыгөөр зэбүүрхэн мэдэжэ абаа гэжэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Корейскэ эхэнэрнүүдэй ба бүхы корейскэ арадай үмэнэһөө би энэ бузар аашада эсэргүү эрид протестые Даниин правительствода мэдүүлнэб.

Корейскэ эхэнэрнүүд өөрынгөө нүхэдэй ба бүхы дэлхэйн эб найрамдал хүсэгшэ эхэнэрнүүдэй голосто өөрынгөө голосые нэгэдүүлнэ гэжэ Пак Ден Ай түгэсхэлдөө мэдүүлнэ.

Италидахи парламентска һунгалта тушаа

РИМ, июниин 9. (ТАСС). АНСА агентство Абруццы-э-Молизе, Марке, Лигури, Апули, Ломбарди гэжэ областьнуудта ба Фриули-Венеци-Джули гэжэ райондо сенадта болоһон һунгалта тухай бүрин мэдээнүүдые толилбо.

Эдэ областьнуудай һунгагшадай голосуудай юрэнхы тоо —7.970.355 болоно, энэнь иигэжэ хубаарилагдаа гэбэл: коммунистическэ ба социалистическэ партинууд—2.783.846 (1948 оной һунгалтын үедэ 2.384. 723 байгаа), христианско-демократическа парти — 3.489.522 (1948 ондо— 3.893.895), социал-демократическа, республиканска ба либеральна партинууд — 683.640 (1948 ондо — 1.116.239 байгаа).

Дээрэ дурсагдаһан 6 областьнууд дотор сенадтахи һууринууд иигэжэ хубаарилагдаа гэбэл: христианско-демократическа парти—40 һуури, коммунистическэ парти—18, социалистическэ парти—10, национальна монархическа парти —4, «Итальянска социальна хүдэлөөн»—2, социал-демократическа парти—1.

Сенадта һунгаха талаар христианско-демократическа парти ба тэрэнэй союзнигууд (тайлбарилан хэлэхэдэ, социал-демократическа, либеральна ба республиканска партинууд) олонхи голосуудые абаа, гэбэшье «депутадуудай палата тушаа мүнөө дээрээ тодорхой ямаршье тобшолол хэжэ болохогүй байна» гэжэ дотоодын хэрэгүүдэй министр Шельба мүнөөдэр 13 часта мэдүүлбэ. (Сенадта һунгахада, һууринууд парти бүхэнэй абаһан голосуудай тоодо тааралдуулан провинци бүхэндэ хубаарилагдадаг байһаниинь мэдээжэ. Депутадуудые палатада һунгахада, антидемократическа шэнэ хуулиин ёһоор, «олонхидой шан» гэдэг иимэ принцип хэрэглэгдэнэ: хахадһаа олон голосуудые абаһан парти гү, али партинуудай блок парламентда ниитэ дээрээ 590 һууринуудай 380 һуури абана).

РИМ, июниин 9. (ТАСС). АНСА агентствын мэдүүлһэнэй ёһоор, мүнөөдэр 18 часта Италиин дотоодын хэрэгүүдэй министр Шельба хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлгэ хэбэ.

Сенадта болоһон һунгалта тухай абтаһан мэдээнүүдэй үндэһөөр, правительственна блогой партинууд «голосуудай 50 гаран процентые абаа гэжэ хэлэхэдэ болохо. Мүнөө сенадта һууринуудые хубаарилхын тула тоололго хэгдэжэ байна» гэжэ Шельба мэдүүлбэ.

Шельбын тоолоһоной ёһоор, христианско-демократическа парти үгтэһэн голосуудай 40 шахуу процентые, коммунистическэ парти голосуудай 20—21 процентые, социалистическэ парти—голосуудай 12—13 процентые, баруунай партинууд голосуудай 13 процентые абаба. Христианска демокрадуудтай блок байгуулһан социал-демократическа ба либеральна партинууд голосуудай 7 процентые абаа.

Депутадуудай палатада болоһон һунгалта тушаа һунгуулиин 2 мянган участогуудһаа мэдээнүүд абтаагүй, тиимэһээ депутадуудай палатада болоһон һунгалтын дүн тухай тодорхой ямаршье тобшолол хэхэнь эртэ байна гэжэ Шельба мэдүүлбэ.

Дээдэ-Березовкын амаралтын байшанда

Зунай тунгалаг үглөөгүүр. Оршон тойрон хон жэн. Гансал хүхын абяан үглөөнэй һонор агаарта элинхэнээр соностоно. Һаяхан гараһан наран хурса элшээрээ баглагар ногоон ой тайгые гэрэлтүүлжэ, хүнэй досоо ямар нэгэн гайхамшагта туяа оруулһандал болоно. Ой соогуур шурьян урдаһан түргэн горхон юунэйшьеб тухай һонирхолтой юумэ хөөрэнэ хэбэртэй. Хон жэн байһан оршон тойрон гэнтэ шэмээтэй болобо.

Нарһан модоор ба уляангираар бүрхөөгдэһэн гэрнүүд сооһоо олон хүнүүд гаража, физическэ зарядка хэһэнэйнгээ удаа, нюур гараа угаахаа иишэ тиишээ таранад. Эдэнэр Дээдэ-Березовкодохи багшанарай амаралтын гэртэ ерэһэн хүнүүд гээшэ. Амарагшад уданшьегүй столоводо ошожо эдеэлээд, тэндэһээ гаража сэнгэхэ, зугаалхаяа зүг бүхэн тээшээ шэглэнэд. Эдэнэрэй нэгэ зариманиинь волейбол сохихоёо, нүгөөдүүлынь биллиард гү, али шатар, даам наадахаа ошонод. Амархаа ерэгшэд гансал эдэ наадануудые эрхилжэ үдэрөө үнгэргэнэ бэшэ, харин танца наадаха дуратайшуул танца наадана, ном уншаха дуратайшуул библиотекэһээ номуудые абажа, өөрынгөө дуратай газарта, уншалгын зал соо гү, үгышье һаа, модоной һүүдэртэ, горхоной захада ошожо уншанад. Ойн наруулида сэнгэхэ дуратай хүнүүд горхоной түргэн урасхаалые үгсэн, орьёл үндэр хада өөдэ гаранад. Иигэжэ амарагшадай юрын нэгэ үдэр эхилнэ.

Эндэ мүнөө 200 хүнүүд амаржа байна. Амарагшадай дунда хүгшэншье, залуушье хүнүүд бии. Тэрэшэлэн амаралтын үдэр городой фабрика, заводуудһаа, мүн эмхи зургаануудһаа хүдэлмэришэд, албахаагшад үдэрөөр ерэнэ. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр сэмбын фабрикаһаа 60 хүн, ПВЗ-һээ 60 хүн ерэжэ амарһан байна. Хоёрдохи сезондо 30 багшанар амаржа байна. Тэдэнэрэй 20-ниинь манай республикаһаа, 10-ниинь Читын областьһоо ерэнхэй. Удаадахи сезонуудта эндэ 70—70 багшанар амарха юм. 50-ниинь манай республикаһаа, 20-ниинь Читын областьһоо ерэхэ. Хоёрдохи сезон июниин 5-һаа эхилээ. Нэгэ сезониинь 12 хоногой юм.

Культурна хүдэлмэри эндэ муу бэшээр ябуулагдана. Энэ хэрэгые хүтэлбэрилхөөр томилогдоһон Галина Павловна Консон түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, городой фабрика, заводуудаар, мүн бусадшье һонирхолтой газарнуудаар экскурси эмхидхэнэ, шэнэ дуу болон бальна танцануудта һургана, литературна вечер эмхидхэнэ. Амарагшад городһоо ерэһэн артистнуудай концерт харахаһаа гадна, мүн өөһэдынгөө хүсөөр һонирхолтой вечер үнгэргэдэг юм. Амарагшадай дунда арадай элдэб инструментнүүдээр наадаха бэлигтэй хүнүүд олон байдаг. Эдэнэрэй наадахын тулада эндэ нэгэ пианина, 2 баян, 9 гитара, 8 балалайка, 1 скрипкэ болон бусад *инструментнүүд бии.* Амарагшад неделидээ 3 дахин кино хараха, сезон соо хоёр дахин лекци шагнаха арга боломжотой.

Физкультурна хүдэлмэри эндэ һайнаар табигданхай. Энэ сезондэ амарагшад волейболоор, хүнгэн атлетикээр, граната, диск шэдэлгээр, шатар наадалгаар, мүн бусадшье спортоор мүрысэжэ байна. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлэгшэд грамотанууд болон призүүдээр шагнагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: амарагшад Ф. Паршин, А. С. Самолётов, Н. Рощектаев, Е. К. Крастин, Г. И. Исупов гэгшэд шатар наадажа байна (дээдэ тээнь). Сэмбын фабрикада шофёроор хүдэлмэрилдэг И. И. Овчинников биллиард сохижо байна.

Текстнь **И. Бальдировай,** фотонь **А. Мантаевай.**

СПОРТ

Футболистнуудай мүрысөөн

Футболоор городой түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ уулзалга июниин 10-да болобо.

«Динамо» стадионой эзэд өөһэдынгөө футбольно талмай дээрэ «Байкал» обществын командатай наадаба.

«Байкал» обществынхид наадаяа ехэ эмхитэйгээр эхилжэ, уданшьегүй эзэдэйнгээ ворота руу нэгэ бүмбэгэ сохижо оруулаад, тоо нээбэ. Саашадаа мүрысөөн бүри шангадаба. Динамынхид эрид добтолго хэнэ. Тус командада залуу футболистнар наадабашье, урдань республикын чемпион байһан байкалайхидта түригдэнэгүй. Эсэстэ наадан 3:3 гэһэн тоотойгоор дүүрэһэн байна.

Мүн энэ стадион дээрэ эдир футболистнуудай командануул «Динамо» стадионой приз абахын түлөө тэмсэбэ. Мүрысөөндэ «Динамо», «Байкал», ПВЗ-гэй «Локомотив», «Пищевик» ба «Спартак» обществонуудай эдир футболистнуудай командануул уулзаһан байна.

Энэ һонирхолтой уулзалга ПВЗ-гэй «Локомотив» обществынхидэй илалтаар дүүрэө. **А. Игумнов.**

Аймагай түрүү һуурийн түлөө

Июниин 7-ной амаралтын үдэр Заиграево тосхоной стадион дээрэ футболоор ба волейболоор аймагай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо.

Футболоор Илька станциин ба Серовой нэрэмжэтэ колхозой командануул уулзаа. Үсэд шангэ тулалдаанай удаа илькынхид 5:2 тоотойгоор илалта түйлаһан байна.

Волейболоор болоһон уулзалгада Новая Илька тосхоной команда түрүү һуури эзэлээ.

Эндэ түрүү һууринуудые эзэлһэн командануул республикын түрүү һууриин түлөө болохо мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

А. Носырев.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Мүнөөдэр кино театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — **«Буря»** (18 ба 20 час.). **Хари гүрэнэй шэнэ фильм** (12, 13 ч. 30 м., 15, 16 час. 30 м. ба 22 час.).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — **«Георгий Саакадзе»** II сери (11 ч. 30 м.), **«Кит и Котэ»** (14, 16, 18 ба 22 ч.), **«Первый бал»** (20 ба 23 ч. 30 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23. заместителя редактора — 7-85. отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства 10-17, пропаганды и переводов 6-34, культуры и быта, промышленности— 4-52. мест. информации и писем—11- 05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00555. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.